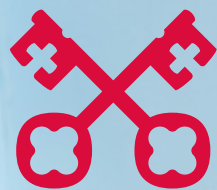

svetové misie

pápežské
misijné
diela

1/2023

**Reportáž
o misionároch
a Veľkej noci
v Thajsku 26 – 29**

**Spomienka na uršulínku
Stanislavu Bošňakovú 30 – 33**

**Deň mučeníkov misíí
a svedkov viery 10 – 13**

Pomôžte opusteným deťom v Ghane

Príspevkom **36 eur** pomôžete zachrániť jedno dieťa a zabezpečíte mu ubytovanie na štyri týždne.

75 eur stačí na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti pre jedno dievča alebo chlapca so zdravotným znevýhodnením na jedenásť týždňov.

Za **108 eur** vieme zabezpečiť dostatok jedla pre jedno dieťa na tri mesiace.

PAY by square

Príspevok môžete poslať na číslo účtu **SK88 0900 0000 0051 4976 4503, VS 5557**. Do poznámky uveďte svoju adresu alebo e-mail.

Podporte misijné projekty cez stránku: **misijnediela.sk**. Poštové poukážky (šeky) si môžete vyžiadať telefonicky na čísle 02/52 96 49 16 alebo mailom e-mailom na adrese info@misijnediela.sk

Riaditeľ PMD SK Ivan Kňaze na misijnej ceste v Benine. Snímka: archív PMD

Milí priatelia misií,

Slovensko je krásna krajina – má jedinečnú prírodu. Môžeme obdivovať krásu jari, leta, jesene aj zimy. Celá naša vlasť je akoby turistický raj, kamkoľvek sa môžeme vydať peši po turistických trasách alebo na bicykli a už aj po nových cyklotrasách.

V krajinách Afriky sú dve ročné obdobia – obdobie dažďov a obdobie sucha. Pre miestnych obyvateľov sú obe veľmi náročné. Peši síce chodia, ale veľakrát je to len nevyhnutnosť, lebo musia prejsť niekoľko kilometrov na trh alebo po vodu k studni. Bicyklov je málo a cyklotrasy žiadne.

Krajina a prostredie, v ktorom žijeme či už tu na Slovensku alebo kdekoľvek na svete, je darom od Boha. A podstatu šťastia môžeme prežívať kedykoľvek, ak máme okolo seba ľudí, s ktorými budujeme vzťahy, a ak budujeme vzťah s Bohom.

Nedávne návštevy afrických misijných krajín Malawi a Beninu nás presvedčili o veľkej radosi. Toľko smiechu a radosi sme neprežili už dávno – tešiť sa z maličkostí a smiať sa pri objavovaní bohatstva jedinečnosti človeka v bežných situáciách života.

V tomto čísle sa tematicky venujeme krajine, ktorá je nazývaná aj krajinou úsmevu – Thajsku. Počas jej návštevy sme mali možnosť spoznať Cirkev, ku ktorej sa v krajine hlási iba pol percenta obyvateľov. Napriek tomu sa teší úcte, pretože venuje osobitnú pozornosť ľuďom na okraji spoločnosti. V Thajsku sme prežili Veľkú noc s pôsobivým stvárnením krížovej cesty, na veľkonočnej vigílii sa zúčastnil aj budhistický mních a počas nej bolo pokrstených 18 katechumenov.

V Thajsku pôsobila 60 rokov aj slovenská misionárka Stanislava Bošňáková. Našou túžbou bolo navštíviť jej hrob v osemmiliónovom Bangkoku. Dlhو sme hľadať nemuseli – cintorín bol priamo vedľa miesta, kde sme boli ubytovaní.

Želám vám krásne čítanie nášho nového čísla *Svetových misií*. Ďakujem vám aj spolu s misijným tímom za vaše modlitby, priazeň a štedrosť.

Ivan Kňaze, riaditeľ Pápežských misijných diel na Slovensku

Obsah

Úvodník 3

Zo života PMD

Pomôžte opusteným deťom v Ghane 2

Spravodajstvo 4 – 6

Halier chudobnej vdovy 7

Výsledky zbierky z Misijnej nedele 8 – 9

MIVA pomáha misionárom na cestách 39

Omšové milodary 40

MUČENÍCI MISIÍ

Zomreli v službe najbiednejším 10 – 11

Z osudov násilne zabitých misionárov 12 – 13

TÉMA THAJSKO

Rozhovor s misionárom

Paulom Trairongom Multreem 16 – 18

Z histórie Katolíckej cirkvi v Thajsku 22 – 23

Blahoslavený Mikuláš Bunkerd

Kitbamrung 21

Thajsko v obrazoch 24 – 25

Misionári blízko pri ľuďoch 26 – 27

Veľká noc v Thajsku 28 – 29

Slovenská stopa v Thajsku 30 – 33

INŠPIRÁCIE A ODDYCH

Misijný e-shop 34 – 35

Recepty z thajskej kuchyne 36 – 37

Švédska misijná krížovka 38

Svetové misie vydávajú dvakrát ročne Pápežské

misijné diela na Slovensku, IČO: 30806976,

dátum vydania: apríl 2023, ročník: 30

Zodpovedná redaktorka: Martina Grochálová

Zostavili: Lucia Balogová, Martin Farbak, Terézia

Filipová, Ivan Kňaze, Jana Palkovičová, Lenka

Špániková. Dizajn: Jozef Mak.

Sadzba: Viva Design, s. r. o. Snímka na obálke:

PMD Austrália. Tlač: Slovenská Grafia, a. s.

ISSN 1336-1074, evidenčné číslo: EV3088/09

Nepredajné Kontakt: Pápežské misijné diela,

Lazaretská 32, P. O. Box 74, 814 99 Bratislava,

tel.: 02/5296 4916 (pracovné dni 9.00 – 17.00),

e-mail: info@misijnediela.sk

Číslo účtu: IBAN SK653100000004000256602

DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE

Ak nechcete od nás dostávať časopis *Svetové misie*, oznámte nám to, prosím, na e-mailovej adrese info@misijnediela.sk. V prípade, že na vašu adresu prišlo viac kusov, dajte nám vedieť, alebo zvýšené výtlačky zakaždým darujte iným. Časopis je nepredajný. Príspevok na tlač a zároveň na podporu konkrétnych misií môžete zaslať priloženým šekom alebo prevodom na uvedený účet. Ďakujeme za pochopenie.

**Tím PMD koledoval:
„Daj Boh šťastia tejto zemi...“**

Od Lenky z tímu PMD sme dostali krásny darček.

**Prelom rokov 2022/2023
sme prežili pri kostolíku
v Pominovci.**

Misijné zrnko zo Snežnice na PMD.

**Lucia Balogová odovzdala
v Benine dar pre novokňaza
Innocenta.**

**Ivan Kňaze pokrstil v Benine dve deti – dievčatko Marylene
a chlapca Précieux (Vzácný).**

Deti z Turzovky navštívili PMD.

**Stretnutie s apoš. nunciom na
Slovensku Mons. N. Girasolim.**

Podakovanie z Vatikánu

V novembri 2022 navštívil Slovensko generálny sekretár Pápežského misijného diela sv. apoštola Petra Guy Bognon (štvrtý zľava) a jeho zástupca Tomasz Atlas (druhý zľava). Veriacim na Slovensku sa poďakovali za veľkodušnosť, s akou duchovne a finančne podporujú seminaristov na misijných územiach, ako aj za omšové milodary, ktoré pomáhajú kňazom z najchudobnejších farností na celom svete.

Prostredníctvom Pápežských misijných diel na Slovensku podporujú Slováci v súčasnosti 1300 bohoslovcov na misijných územiach. Na omšových milodaroch pre kňazov v misiách vyzbierali minulý rok slovenskí veriaci 1 341 470 eur. Kňazi za ne slúžili omše v 41 misijných krajinách. „Slovensko patrí k najštedrejším krajinám na svete. Ide o sumu, ktorá tvorí polovicu všetkých milodarov spravovaných Pápežským misijným dielom sv. apoštola Petra v Ríme,“ informoval po stretnutí s predsedom Konferencie biskupov Slovenska Bernardom Boberom (tretí zľava) v Košiciach národný riaditeľ PMD na Slovensku Ivan Kňaze.

Hostia prejavili vďačnosť aj návštevou hrobu zosnulého kardinála Jozefa Tomka, ktorý bol šestnásť rokov prefektom Kongregácie pre evanjelizáciu národov.

– PMD –

Misijná tvorivosť v Seredi

Deti v Cirkevnej základnej škole svätého Cyrila a Metoda v Seredi prispeli k podpore misijných projektov v afrických krajinách tým, že vyrábali rôzne vianočné ozdoby a drobnosti

pre potešenie a v Advente ich predávali pred kostolom a kaplnkou. Vyzbierali celkom 1385 eur a celý výťažok odovzdali riaditeľovi PMD na Slovensku Ivanovi Kňazemu počas jeho návštevy v škole.

– RED –

Terchovské Vianoce

Na sviatok Zjavenia Pána 6. januára 2023 sa vo farskom kostole sv. Ondreja v Bolešove uskutočnil benefičný koncert *Terchovské Vianoce*. V programe vystúpilo niekoľko súborov z Terchovej pod vedením Rudolfa Patrňčiaka – hudobné zoskupenie Ťažká muzika, Ľudová hudba bratov Muchovcov a skupina Sestry Opáľkové.

Na koncerte sa zúčastnil apoštolský nuncius na Slovensku Nicola Girasoli a žilinský biskup Tomáš Galis. Apoštolský nuncius na záver koncertu ocenil pôvodnú umeleckú tvorbu Terchovskej muziky, ktorá je od roku 2013 zapísaná v Zozname svetového dedičstva UNESCO. Poďakoval sa za veľkú štedrosť Slovákov a dobrú spoluprácu s Pápežskými misijnými dielami na Slovensku pri rozvoji svetových misií.

Celkový výťažok z koncertu pre misijné diela dosiahol sumu 3 225,10 eur.

– IK –

Zemetrasenie v Sýrii a Turecku

Ďakujeme za príspevky, ktoré ste poslali po ničivom zemetrasení v Turecku a Sýrii. Spolu sa vyzbieralo 82 354,30 eur. Financie boli zaslané národným riaditeľom PMD Sýrie a Turecka na projekty obnovy cirkevných štruktúr, budov a kostolov.

„Situácia je veľmi zložitá,“ napísal Adrian Loza, riaditeľ Pápežských misijných diel v Turecku. „Problémy sú aj s dodávkou vody, plynu a elektriny. Katedrála v Iskenderune je úplne zničená a vyžaduje si prestavbu.“

– PMD –

Európski riaditelia na Malte

V dňoch od 13. do 17. februára 2023 sa na Malte konalo pravidelné stretnutie riaditeľov Pápežských misijných diel z Európy. Hlavným organizátorom bol národný riaditeľ PMD na Malte páter Valentino Borg. Zúčastnilo sa na ňom 34 zástupcov vrátane predstaviteľov Dikastéria pre evanjelizáciu z Vatikánu.

Slovenskú republiku na stretnutí reprezentoval národný riaditeľ PMD na Slovensku Ivan Kňaze a koordinátorka adopcie seminaristov Lucia Balogová. Účastníkom sa cez internet prihovril aj nový prezident PMD Mons. Emilio Nappa.

Na stretnutí vystúpil generálny sekretár Pápežskej misijnej únie a riaditeľ Medzinárodného centra pre misijnú animáciu Dinh Anh Nhue, ktorý pochádza z Vietnamu. Vo svojej prednáške sa venoval sv. Pavlovi a jeho apoštolskému pôsobeniu na Malte. V tejto súvislosti predstavil výzvy a podnety pre misie v Európe, kde je Cirkev napriek búrlivým vlnám dnešných čias povolaná rásť v istote. Ako upozornil, Európania stratili evanjelióvu horlivosť za spásu ľudstva. Staráme „sa predovšetkým o seba a nedokážeme preto zmeniť ani jedno srdce – dokonca ani to svoje. Strácame misijného ducha, lebo strácame vieru. Horlivosť, ktorá poháňala sv. Pavla na jeho misijných

Riaditelia PMD z celej Európy sa zišli na Malte.

cestách, preto musí poháňať aj nás“. Podľa jeho slov je potrebné vrátiť sa k evanjeliu a k eucharistickej adorácii a odtiaľ vykročiť k ľuďom. Ako nás vyzýva pápež František, netreba pri tom premýšľať len nad tým, ako svoje misijné poslanie uskutočňovať, ale predovšetkým ho autenticky žiť.

– RED –

Tím PMD u bratislavského arcibiskupa

Bratislavský arcibiskup Mons. Stanislav Zvolenský prijal 17. januára 2023 tím Pápežských misijných diel na Slovensku. Stretnutie sa nieslo v duchu misijnej spolupráce Cirkvi, ktorá pôsobí na celom svete, vďaka čomu sa môžeme navzájom inšpirovať.

Tím PMD sa predstavil a každý osobitne informoval o svojej službe pre misie. Po predstavení projektu adopcie bohoslovcov si arcibiskup so záujmom vypočul slovenskú hymnu a koledu, ktoré naspievali semináristi v Benine. Tím takisto predstavil Misijné zrnká, ktoré vytvorili modlitbovú sieť detí po celom Slovensku zameranú na modlitbu ruženca. Doteraz vzniklo celkovo 455 detských skupiniek, zapája sa do nich 3 871 detí. V Bratislavskej arcidiecéze sa stretáva 58 zrníek. Deti sa so svojimi vedúcimi modlia každé dva týždne modlitbu ruženca za misie a za misionárov celého sveta.

V rámci projektu *Omša ako dar* venoval tím PMD arcibiskupovi novénu (9 svätých omší), ktorá bude za jeho službu v Cirkvi, za jeho rodinu a zdravie odslúžená v Rwande.

Na záver arcibiskup ocenil službu PMD pre dobro svetovej Cirkvi a vjadril želanie, aby boli misie tvorivé a pracovali s doterajším nasadením.

– IK –

Pridaj ruku k pokoju

Misijné dielo detí pozvalo deti na Slovensku, aby sa počas pôstneho obdobia modlili za pokoj vo svete. Pápež František nás neustále prosí, aby sme sa modlili predovšetkým za Ukrajinu, ale pridané boli aj ďalšie krajiny, ktoré spomínal na Vianoce – Etiópiu, Sýriu, Libanon, Jemen, Mjanmarsko a Irán. Deti k modlitbe pozývali kňazi, rodičia, animátori a katechéti.

Deti si mohli obkresliť ruku, napísať do nej svoje krstné meno a vyfarbiť ju. Symbolicky bola k rukám zaradená aj kresba rúk pápeža Františka. Obkreslil ju bruselský biskup Jean Kockerols počas návštevy belgických biskupov v Ríme. Odtlačok ruky pápeža Františka bude súčasťou umeleckého diela pre metro v Bruseli.

Plagáty a modlitby pre deti si môžete objednať na webovej stránke misijnediela.sk. Pošleme vám ich poštou. Plagáty sú vhodné napríklad na farské nástenky alebo do tried.

– PMD –

Duchovná obnova

V Základnej škole s materskou školou Svätého kríža v Kežmarku sa v sobotu 28. januára 2023 stretli na duchovnej obnove deti, ktoré patria do modlitbovej siete Misijné zrnká. Ide o aktivitu Pápežských misijných diel na Slovensku, ktoré týmto spôsobom pozývajú deti, aby modlitbami pomáhali misionárom v ich úsilí šíriť Kristovo evanjelium.

Témou duchovnej obnovy bolo *Delezie*. Asi pre tridsiatku detí boli pripravené rôzne duchovné a voľnočasové aktivity, modlitba posvätného ruženca a svätá omša, ktorú pre nich slávil miestny farár a dekan František Trstenský. V homílii im pripomenul Ježišovo podobenstvo o horčičnom zrnku, ktoré je na začiatku nepatrné, ale postupne vyrastie na veľký strom.

Podobne aj modlitby detí môžu na prvý pohľad vyznieť ako slabé a nepatrné, ale s pomocou Božej milosti dokážu pretvárať ľudské srdcia. „Pamätajte, milé deti,“ pripomenul kežmarský dekan, „že podľa prísľubu Pána Ježiša vaši anjeli ustavične hľadajú na tvár nebeského Otca. Preto verte v silu vašich modlitieb, ktoré vaši anjeli strážcovia prednášajú Pánu Bohu.“

– RED –

Snímky: archív PMD

Pozývame vás na premiéru
dokumentárneho filmu (28 min.)

HALIER CHUDOBNEJ VDOVY

Bratislava

po 17. apríla 2023 o 18.00

v aule Rímskokatolíckej cyrilo-
metodskej bohosloveckej fakulty
Univerzity Komenského v Bratislave,
Kapitulská 26

Košice

st 19. apríla 2023 o 18.00

aule Teologickej fakulty Katolíckej
univerzity v Ružomberku, Hlavná 89

Žilina

ut 18. apríla 2023 o 18.00

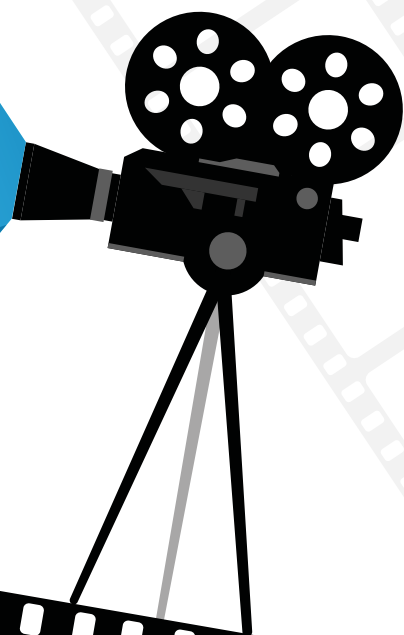
v aule biskupského úradu,
Jána Kalinčiaka 1

Nitra

ut 25. apríla 2023 o 19.00

v aule Kňazského seminára
sv. Gorazda, Samova 14

Na premietaní sa zúčastnia režisér
Marek Poláček a Ivan Kňaze
z Pápežských misijných diel
na Slovensku. Po filme
bude krátka diskusia.

V seminári Mons. Parisota v Benine sa na kňazskú službu pripravuje 129 bohoslovcov. Každý má na Slovensku niekoho, kto sa za neho modlí a podporuje ho. Pani Katarína z Lendaku na svojich seminaristov myslí každý deň. Verí, že z nich raz budú dobrí a svätí kňazi. Veď aj keď to René, Amour, Olivier a Richard nemali v živote ľahké, neuhli. Ich hlboká viera je čistá, radostná a inšpirujúca.

pápežské
misijné
diela

Zbierka z Misijnej nedele 2022

zbierka pre
Kambodžu

Spišská diecéza **164 535,25 €**

Košická
arcidiecéza **107 934 €**

Prešovská
archieparchia **21 399,02 €**

Rožňavská diecéza

22 892 €

Košická
eparchia **7 120 €**

Celková suma:

701 959,30 €

Zomreli v službe najbiednejším

Podľa agentúry *Fides* pripravila Jana Palkovičová
Ilustračné snímky Lukáš Bjalon

Podľa údajov, ktoré zozbierala tlačová agentúra Pápežských misijných diel *Fides*, bolo v roku 2022 vo svete zabitých 18 misionárov: 12 kňazov, 1 rehoľný brat, 3 rehoľné sestry, 1 bohoslovec a 1 laik. Pokiaľ ide o počty podľa kontinentov, najvyšší počet obetí bol zaznamenaný v Afrike (9 misionárov – 7 kňazov a 2 rehoľné sestry), nasleduje Latinská Amerika (8 misionárov – 4 kňazi, 1 rehoľný brat, 1 rehoľná sestra, 1 bohoslovec a 1 laik) a zoznam uzatvára Ázia (1 kňaz).

Už niekoľko rokov sa zverejňovaný ročný zoznam netýka len misionárov *ad gentes* v najužšom zmysle slova, ale uvádza všetkých katolíkov zapojených do pastorácie, ktorí zahynuli násilnou smrťou, nielen z „nenávisťi voči viere“. Agentúra nepoužíva slovo „mučeníci“, aby nevstupovala do rozhodovania Cirkvi o udelení tohto titulu niektorým z nich.

Niekoľko správ o živote a okolnostiach, ktoré viedli k násilnej smrti 18 misionárov, poskytuje obraz o tom, ako prežívali každý deň – často vo veľmi ťažkých podmienkach a v prostredí poznačenom biedou, násilím, bezpráviem.

Kňazov zabili počas cesty na svätú omšu, kde mali vo svojom spoločenstve lámať chlieb a premieňať víno na pokrm života pre mnohých veriacich.

Žité evanjelium

Jedna rehoľná sestra lekárka bola zabitá počas služby v diecéznom zdravotnom centre, pripravená zachrániť život ženy. Ďalšia misionárka zahynula násilnou smrťou počas útoku na misijnú stanicu – namiesto toho, aby si chránila vlastný život, bežala do ubytovne dievčat zistiť, či sú v bezpečí. Laický misionár pôsobiaci v pastorácii bol zabitý vo

chvíli, keď kráčal do kostola, aby viedol bohoslužbu slova pre veriacich v oblasti, kde nemali stáleho kňaza.

Celkom bezpochyby „z lásky k Otcovi a k ľudstvu“ strávila sestra Maria De Coppi viac než šesťdesiat rokov v Mozambiku a sestra Luisa Dell’Orto dvadsať rokov na Haiti, kam prišla po naplnení svojho poslania v Kamerune a na Madagaskare. Aj dvaja osemdesiatroční jezuitskí kňazi Javier Campos a Joaquín Mora prežili celý svoj kňazský život v Sierra Tarahumara, ktorá je najnebezpečnejšou oblasťou Mexika pre násilie spojené s predajom drog. Oboch svojimi obetami

Najviac misionárov zomrelo minulý rok násilnou smrťou v Afrike a Latinskej Amerike.

nasledovali mladší misionári, ktorí konali rovnako a ohlasovali evanjelium svojimi činmi a každodenným životom.

Najviac v Afrike

Na africkom kontinente zahynulo minulý rok deväť misionárov. V Nigérii uniesli ozbrojení muži otca Josepha Baka, správcu farnosti sv. Jána v dedine Kudenda. Zaútočili na faru a medzi 18. a 20. aprílom 2022 ho nakoniec zabili. Otec Vitus Borogo zahynul 25. júna 2022 na väzenskej farme v Kadune počas útoku ozbrojencov. Otca Christophera Ogedegbe uniesli vo chvíli, keď sa pripravoval na slávenie svätej omše v kostole sv. Michala v Ikabigbo, kde pôsobil ako správca farnosti. Neskôr ho zabili počas ozbrojeného stretu medzi políciou a únoscami v nedeľu 26. júna 2022. Otec John Mark Cheitnum bol unesený 15. júla 2022 z fary pri kostole Krista Kráľa v meste Lere a ešte v ten deň bol brutálne zavraždený. V Konžskej demokratickej republike zavraždili 2. februára 2022 otca Richarda Kasereku, rehoľného kňaza z rádu Menších rehoľných klerikov, ozbrojení muži v okamihu, keď sa vracal do farnosti po slávení Svetového dňa zasväteného života. Otec Godefroid Pembele Mandon zahynul v noci zo 6. na 7. augusta 2022 vo farnosti sv. Jozefa Mukasu v meste Kikwit rukou ozbrojených lupičov, ktorí zaútočili na kostol. Sestru Marie-Sylvie Kavuke Vakatsuraki z Kongregácie malých sestier Panny Márie v Butembo zabili spolu s ďalšími počas útoku v noci z 19. na 20. októbra 2022 v dedine Maboya. V Tanzánii otec Michael Mawelera, ktorý pochádzal z Malawi a patrilo do spoločenstva Afrických misionárov, zomrel 10. júna 2022 z mládežníckeho centra vo farnosti Mbeya, kde pôsobil. Jeho telo bolo objavené na brehu rieky Meta v provincii Sabasaba ráno 11. júna. Sestra Maria De Coppi, talianska misionárka z rehole komboniánok, zahynula násilnou smrťou počas útoku na misijnú stanicu

v dedine Chipene v noci zo 6. na 7. septembra 2022. Útočníci zničili všetky budovy, sestru Máriu zasiahla strela do hlavy. Bola na mieste mŕtva.

Amerika a Ázia

Na americkom kontinente bolo zabitých osem misionárov. V Mexiku sa 16. mája 2022 našlo telo otca Josého Rivasa na ranči v Tecate, kam si chodieval oddýchnuť. Zabili ho ešte s jedným mužom, obe telá niesli známky násilia. Jezuitských kňazov Javiera Camposa a Joaquína Moru zabili 20. júna 2022 ozbrojení muži v kostole sv. Františka Xaverského v meste Cerocahui. Seminarista José Dorian Hernández z diecézy Zacatecas zomrel násilnou smrťou v noci 27. decembra 2022 pri pokuse o lúpež. V Hondurase v nedeľu 9. januára 2022 zahynul násilnou smrťou laik Pablo Hernández, vedúci modlitebnej skupiny domorodých veriacich, lektor a pastoračný asistent. Zabili ho neznámi muži výstrelmi do chrbta, keď šiel na bohoslužbu slova. Telo otca Enriqua Vasqueza bolo objavené 2. marca 2022 v jeho vlastnom aute na sever od mesta San Pedro Sula, kam sa vybral navštíviť svojich rodičov, ale na miesto určenia už neprišiel. V Bolívii bol na Veľkú noc 16. apríla 2022 zavraždený brat Wilberth Rodaz, OFM. Zabili ho zloději, ktorí sa vlámali do kostola sv. Františka v druhom najväčšom bolívijskom meste Santa Cruz de la Sierra. Na Haiti zahynula rukou násilníkov sestra Luisa Dell'Orto z rehole Malých sestier Ježišových, pravdepodobne sa 25. júna 2022 stala obeťou pokusu o lúpež v hlavnom meste Port-au-Prince, kde 20 rokov svojho života zasvätila predovšetkým deťom z ulice.

Na ázijskom kontinente zahynul vo Vietname otec Joseph Tran Thanh, vietnamský dominikánsky kňaz. Zomrel vo chvíli, keď spovedal veriacich vo farnosti Dak Mót, kde ho bodol nožom mentálne nestabilný muž.

Deň mučeníkov misii sa slávi každý rok 24. marca.

Viacerí misionári zomreli rukou tých, ktorým pomáhali.

Niektorí misionári obetovali vlastný život, aby zachránili iných.

Z osudov násilne zabitých misionárov

Podľa agentúry Fides pripravila Jana Palkovičová, snímky: internet

AFRIKA

Konžská demokratická republika

Otec **Richard Kasereka**, rehoľný kňaz z rádu Menších rehoľných klerikov, bol zabitý 2. februára 2022 vo východnej časti Konžskej demokratickej republiky. Pôsobil ako správca farnosti sv. Michala Archanjela v Kaseghe. Zavraždili ho ozbrojení muži medzi dedinami Kirumba a Mighobwe, keď sa vracal do farnosti po slávení Svetového dňa zasväteného života v Kanyaboyonge. Zahynul tri dni pred svojimi 35-timi narodeninami. Za kňaza bol vysvätený 21. februára 2019 a farnosť v Kaseghe spravoval od 31. októbra 2021. Pripravoval pre ňu nový pastoračný plán, od ktorého všetci očakávali duchovnú obnovu a oživenie. Provincie na východe republiky žijú už niekoľko desaťročí v stálej neistote pre násilnosť, ktoré v oblasti páchajú početné ozbrojené skupiny. Na konci generálnej audiencie 16. februára 2022 pápež František pripomenul smrť otca Richarda, ktorý sa podľa jeho slov stal obeťou neospravedlnitého násillia, a vyjadril želanie, aby zármutok „nebránil jeho príbuzným, rehoľnej rodine i celému kresťanskému spoločenstvu v krajine svedčiť aj napriek ťažkostiam o dobrote a bratstve medzi ľuďmi napodobňovaním Ježiša, Dobrého pastiera.“

Mozambik

Taliansku komboniánsku misionárku, 84-ročnú sestru **Mariu De Coppi** (na snímke) pôsobiacu v Mozambiku od roku 1963, zabili v noci zo 6. na 7. septembra 2022 počas útoku na katolícku misijnú stanicu v dedine Chipene na severe krajiny.

Útočníci poškodili väčšinu zariadení, najmä kostol, nemocnicu a budovu základnej a strednej školy. Keď sa sestra Maria snažila dostať do ubytovne, kde sa nachádzalo niekoľko študentiek, zasiahla ju do hlavy guľka a na mieste bola mŕtva. Dvomi ďalšími komboniánskymi misionárkami a diecéznym misionárom sa podarilo ujsť. V provincii Nampula, kde sa dedina Chipene nachádza, vládne nestabilita, ktorú vyvoláva prítomnosť teroristických skupín napojených na Islamský štát. Podľa informácií z rehoľnej kongregácie si sestra Maria veľmi dobre uvedomovala riziká vyplývajúce z jej rozhodnutia zostať napriek všetkému po boku mozambického ľudu, s ktorým ju spájalo niekoľko desiatok rokov života. Nikdy neprestávala odhaľovať nespravodlivosť páchanú na miestnych obyvateľoch. Predseda Konferencie katolíckych biskupov Južnej Afriky vo svojom posolstve v reakcii na tragickú udalosť

zdôraznil, že sestra Maria sa pripojila k veľkému množstvu nevinných obetí, ktorých životy boli ukončené násilným a brutálnym spôsobom. Jej smrť je smrťou mučeníčky, pretože neopustila biednych a chudobných ani v najťažších časoch. Počas modlitby Anjel Pána 11. septembra 2022 pápež František vyhlásil: „V tejto chvíli mi leží na srdci spomienka na sestru Mariu Di Coppi, komboniánsku misionárku, ktorú zabili v mozambickej dedine Chipene, kde s láskou na katolíckej misijnej stanici slúžila takmer 60 rokov. Nech jej svedectvo dá silu a odvahu kresťanom v Mozambiku a celému mozambickému ľudu.“

„Kristovi misionári nie sú poslaní na to, aby zvestovali seba samých alebo ukazovali svoje kvality, schopnosti presvedčať iných či manažérske zručnosti. Naopak, majú nesmiernu česť svedčiť o Kristovi slovami a skutkami a všetkým radostne a otvorene hlásať dobrú zvesť o jeho spásе ako prví apoštolí.“

pápež František

LATINSKÁ AMERIKA

Bolívia

Brat **Wiberth Daza Rodas OFM** z misijnej provincie San Antonio v Bolívii bol zabitý v noci medzi Svätou sobotou (16. apríla 2022) a Veľkonočnou nedeľou Pánovho zmŕtvychvstania (17. apríla 2022). Mal 42 rokov. Zavraždili ho zloději, ktorí vošli do kostola po veľkonočnej vigílii. Bez váhania ho udierali tupým predmetom až do tmy, kým ho neusmrtili.

Jeho telo objavil v nedeľu zamestnanec farnosti. Brat Wilberth sa narodil 26. septembra 1979 v Machareti. Prvé sľuby v Reholi menších bratov – františkánov zložil 1. februára 2004 a večné sľuby 14. marca 2009. Svoje misijné poslanie uskutočňoval vo viacerých mestách Bolívie – v Sucre, Cochabambe, v Copacabane a nakoniec v kláštore pri kostole sv. Františka v meste Santa Cruz de la Sierra. Bolívijská polícia nakoniec priameho vraha identifikovala – bol to narkoman, ktorý chodil do kostola a dobre poznal jeho okolie.

Honduras

Laik **Pablo Hernández** (na snímke) pôsobil v miestnej Katolíckej cirkvi ako pastoračný asistent. Strelami do chrbta ho v dedine San Marcos de Caiquín zabilí neznámi muži v nedeľu 9. januára 2022, keď šiel do miestneho spoločenstva slúžiť bohoslužbu slova. Ako pripomína komuniké Biskupskej rady Latinskej Ameriky, Pablo bol „Božím mužom, ktorý miloval svoju rodinu a svoj ľud. Prechovával úctu k Cirkvi a viedol k nej aj ostatných. Bol riaditeľom rádia Tenán, ktoré sa stalo hlasom domorodej etnickej skupiny Lenca, a prezidentom siete agroekológov Cacique Lempira. Pracoval na založení univerzity pre pôvodné obyvateľstvo. Okrem týchto aktivít vykonával aj funkciu starostu obce La Auxiliaría de La Vara Alta. Biskupi vyslovili v komuniké sústrasť Pablovej rodine i jeho priateľom a zároveň vyjadrili podporu obyvateľom Hondurasu, ktorí sa často stávajú obeťami mocných

zločineckých sietí. Tieto skupiny násilne bojujú proti ochrancom životného prostredia a z Hondurasu tak urobili v súvislosti s počtom násilných úmrtí v tejto oblasti piatu najnebezpečnejšiu krajinu na svete.

Mexiko

Ozbrojení muži zabilí 20. júna 2022 v kostole sv. Františka Xaverského v mexickom meste Cerocahui dvoch osemdesiatročných jezuitských kňazov, otca **Javiera Camposa** (na snímke) a otca **Joaquína Moru** (na snímke). Spolu s nimi zahynul aj turistický sprievodca Pedro Palma. K útoku došlo v kontexte všeobecného násillia, ktorým je Mexiko v súčasnosti poznačené. Po vražde násilníci všetky tri telá z kostola odniesli, objavili ich až neskôr. Oblasť Sierra Tarahumara je považovaná za jednu z najnebezpečnejších častí Mexika. Dochádza v nej k mnohým násilnostiam a k ozbrojeným stretom v súvislosti s pašovaním drog. 22. júna 2022 na konci generálnej audiencie sa pápež František vyslovil aj k tejto udalosti: „Chcem vyjadriť svoju nesmiernu bolesť a veľké zdesenie nad vraždou dvoch jezuitských kňazov, mojich rehoľných spolubratov, a jedného laika, ktorá sa stala predvčerom v Mexiku. Ku koľkým vraždám musí v tejto krajine ešte dôjsť! V bratskej láske a v modlitbe sa spájam s celým katolíckym spoločenstvom, ktoré táto tragédia zasiahla. Ešte raz opakujem – násillie problémy nevyrieši, ale naopak spôsobí ďalšie zbytočné utrpenie.“

SEVERNÁ AMERIKA

Haiti

Sestra **Luisa Dell'Orto** (na snímke) z Kongregácie Malých evanjeliových sestier Charlesa Foucaulda zahynula 25. júna 2022 násilnou smrťou v Port-au-Prince, hlavnom meste Haiti. Talianska misionárka sa pravdepodobne stala obeťou pokusu o lupič. Dvadsať rokov svojho rehoľného života a služby venovala najmä deťom z ulice, bola hlavnou oporou domu Kay Chal, ktorý sa nachádza na chudobnom predmestí hlavného mesta a je bezpečným a pohostinným miestom pre stovky detí. V sobotu ráno 25. júna sa sestra Luisa stala obeťou ozbrojeného útoku, pri ktorom bola ťažko zranená. Urýchlene ju previezli do nemocnice, kde však zadržala – dva dni pre svojimi 65. narodeninami. Správa o jej smrti vyvolala v meste veľký ohlas, pretože „sestra Luisa“, ako ju volali, bola v Port-au-Prince veľmi známa a obľúbená. Po dosiahnutí diplomu z filozofie vstúpila do Kongregácie malých evanjeliových sestier Charlesa Foucaulda v Lyone. V roku 1987 odišla do Kamerunu, kde do roku 1990 žila v pralese medzi Pygmejmi skupiny Baka. V roku 1994 získala diplom z teológie a v rokoch 1997 – 2001 pôsobila ako misionárka na Madagaskare, kde sa venovala rôznym pastoračným aktivitám. V roku 2002 prišla ako misionárka na Haiti.

THAJSKO

Slobodná zem, vlast' usmievavých, priateľských a kultivovaných ľudí priťahuje návštevníkov z celého sveta svojou farebnosťou, výbornou kuchyňou i krásnymi plážami. Krajinu nikdy nekolonizovali Európania a zachovala si svoje kultúrne a historické bohatstvo v podobe množstva jagavých chrámov. Kresťania žijú v Thajsku v okrajovej menšine, no tešia sa úcte pre svoju neúnavnú sociálnu prácu a svedectvo viery.

Na tvári misionára sa má zračiť Kristova tvár

Ivan Šulík, snímky autor, Ivan Kňaze

Podobne ako iní thajskí kňazi je PAUL TRAIRONG MULTREE, TMS, (46) poverený viacerými pastoračnými úlohami. Byť dobrým misionárom nie je podľa jeho slov v súčasnosti jednoduché, no usiluje sa o to. Vždy s milým úsmevom na tvári.

Ako sa zrodilo vaše kňazské povolanie?

Keď som bol mladý, nikdy som nerozmýšľal o tom, že by som sa stal kňazom. Myslel som si, že toho nie som hodný a uvažoval som skôr o tom, že budem učiteľom alebo lekárom. Keď som mal sedemnásť rokov, išiel som do letného tábora pre mladých. V Thajsku sa organizuje mnoho podobných táborov zameraných na katechézu. Stretol som tam veľmi dobrého kňaza, ktorý pracoval s mládežou a deťmi. Vtedy sa vo mne prebudila myšlienka, že by som sa mohol stať kňazom aj ja a pracovať podobne. Ako sedemnásťročný som sa rozhodol vstúpiť do kňazského seminára.

Pochádzate z katolíckej rodiny?

Moja mama sa narodila ako katolíčka, ale otec bol budhistom a vďaka mame konvertoval na katolícku vieru.

Nemal z toho problémy?

Vo svojej rodine zrejme mal, jeho rodičia boli budhisti, no mal veľmi silnú vieru. Keď som bol dieťa, videl som svojich rodičov, ako sa každý deň pred spaním spolu modlili ruženec. Vždy dbali o to, aby sme všetky deti išli v nedeľu do kostola. Boli sme veľká rodina, mám dvoch bratov a päť sestier.

Ste členom Thajskej misijnej spoločnosti. Čo je jej úlohou?

Thajskú misijnú spoločnosť založila

v roku 1990 Konferencia biskupov Thajska v duchu myšlienky pápeža Jána Pavla II. *fidei donum*. Umožňuje diecéznym kňazom pôsobiť v misiách. Inšpirovali sa podobnými spoločnosťami vo Francúzsku a Taliansku. Iniciátorom v Thajsku a Kambodži bol taliansky misionár Adriano Pelosin, ktorý je momentálne jej predstaviteľom. Od založenia spoločnosti začal stúpať počet povolaní a v súčasnosti máme 19 misijných kňazov.

Vždy ste chceli byť misionárom?

Počas štúdia som premýšľal o misijnom povolaní a pred diakonskou vysviackou som vstúpil do misijnej spoločnosti. Dva roky som pôsobil ako diecézny kňaz a potom ma predstavení poslali na päť rokov do Kambodže. Po návrate som šiel študovať liturgiku.

Súviselo to s vašou misijnou prácou?

Áno, v Kambodži sme mali s liturgiou ťažkosti. Ako vieme, pri liturgii je dôležitý rozmer inkulturácie. V Kambodži sú však katolíckmi prevažne Vietnamci, domáci Kméri sú v menšine. Každý z nich mal iný prístup k liturgii. Vietnamci sa držali zvyklostí, ktoré sú zaužívané v Európe. Kméri napríklad slávia svätú omšu posediačky, dokonca aj kňaz pri liturgii sedí. Preto som predstaveného požiadal, aby som mohol študovať túto teologickú disciplínu a lepšie jej

rozumel. Následne ma predstavení poslali na štúdium do Ríma a po návrate som začal pôsobiť v kňazskom seminári, kde som až dodnes.

Evanjelizovať neznamenať obracať ľudí, ale prinášať radostnú zvesť.

Ako si spomínate sa misijnú prácu v Kambodži?

Spočiatku som pôsobil vo farnosti sv. Jozefa v hlavnom meste Phnom Penh a mal som na starosti aj dve filiálky. Po dvoch rokoch ma biskup poslal do farnosti Chomkatiang v provincii Takeo. Mal som ju vybudovať a starať sa tam o dve komunity.

Hoci sú Thajsko a Kambodža susedné krajiny, práca v pastorácii bola diametrálne rozdielna. V Thajsku má miestna cirkev lepšie prepracovaný systém a viac finančných prostriedkov. V dedine, kde som pôsobil nebola elektrina ani vodovod, všetko som musel robiť sám a vlastnými rukami. Bolo to ťažké, ale bol som tam skutočne šťastný. Prostredníctvom tamojších ľudí som zakúsil silu Božej prozreteľnosti.

Vraj ste tam postavili kostol z hliny.

Biskup ma poveril, aby som v komunite Prakabas kúpil pozemok a postavil kostol. Ako som to však mal urobiť bez peňazí?

Spomenul som si, že som kedysi čítal knihu o tom, ako sa dá dom postaviť z hliny. Začal som to plánovať a potom som sa pustil do stavby malého kostolíka z hlinených tehál. Pomáhali mi pri tom mladí ľudia, ktorí sa pripravovali na krst. Dodnes mám obrovskú radosť, keď si spomeniem, ako som v nedokončenom kostole, ktorý mal ešte iba strechu, pokrstil na Bielu sobotu prvých ľudí. Po skončení stavby som vo svojom vnútri cítil, že je to skutočný chrám, pretože nebol postavený iba z hliny, ale predovšetkým z úprimnej viery.

Od roku 2020 ste aj riaditeľom Pápežských misijných diel v Thajsku. Aké misijné aktivity rozvíjate?

Keď som sa vrátil z Európy, stal som sa rektorom kňazského seminára na

šej misijnej spoločnosti. Na starosti som mal duchovné povolania a vyučoval som liturgiku. V roku 2020 ma biskupi vybrali za riaditeľa Pápežských misijných diel. Jeden z nich mi povedal: „Si predsa hotový misionár. Vidím tvoju prácu a myslím, že by si mohol pomôcť tomu, aby sa Cirkev v Thajsku rozrastala.“

Žiaľ, v tom čase vrcholila pandémia koronavírusu, preto sa naša práca pre PMD ešte len rozbieha.

Ako vnímate úlohu misionára v dnešnej dobe?

Úloha misionára nie je v súčasnosti vôbec jednoduchá, pretože svet sa ustavične mení. A to vo všetkých smeroch. Nech už sa to týka duchovných povolaní, Cirkvi, spoločnosti, viery, spôsobu života, všetko sa radikálne zmenilo. Napriek tomu máme

možnosť robiť dobré veci, môžeme ohlasovať radostnú zvesť. Mnohí sa vyhovávajú, že nie je ľahké evanjelizovať vo veľkých mestách, no ak nám na tom záleží, vždy nájdeme spôsob. Vždy je tu príležitosť pracovať s chudobnými ľuďmi, ktorí sú veľmi otvorení a vďační.

Stále mám na mysli návštevu pápeža Františka v Thajsku v roku 2019. Vo svojich príhovoroch zdôrazňoval, že nie je podstatné, aby sme obracali ľudí, aby sme sa usilovali dosiahnuť vysoký počet katolíkov. Podstatné je, aby sme ukázali svoju kresťanskú tvár, aby sme ukázali Ježišovu tvár na našej tvári. Veľmi ma to oslovilo, ale nie je to jednoduché, je to ťažká drina. Evanjelizovať neznamená obracať ľudí, ale prinášať radostnú zvesť, aby sa ľudia dozvedeli o Ježišovi.

Paul Trairong Multree, TMS

Pochádza zo severného Thajska, ale pôsobí v diecéze Ratchaburi. Za kňaza bol vysvätený v roku 2007. V rokoch 2009 až 2014 pôsobil ako misionár v Kambodži. V rokoch 2014 až 2020 pokračoval v štúdiu v Taliansku. V súčasnosti je riaditeľom Pápežských misijných diel v Thajsku.

Najkrajšiu misijnú skúsenosť získal otec Paul v Kambodži.

Zmietaná hnevom i priazňou kráľov

Paul Trairong Multree, TMS

Katolíci tvoria v 67-miliónovom Thajsku okolo pol percenta populácie. Katolícka cirkev má v súčasnosti dve arcidiecézy a deväť diecéz.

Počiatky kresťanstva v Thajsku siahajú do 16. storočia. V tom čase prišli do krajiny prví misionári, pravdepodobne kapláni z portugalských lodí, ktoré priviezli portugalských dôstojníkov, aby nadviazali vzťahy so Siamom (Thajským kráľovstvom). Druhá hypotéza uvádza, že v roku 1544 sa Portugalcovi Antoniovi de Paivaovi, ktorý pricestoval na územie dnešného Thajska za čias kráľa Phra Jairaja, dostalo pocty viesť s kráľom rozhovor o náboženstve. Kráľ konvertoval, dal sa pokrstiť a dostal portugalské meno Dom Joao.

Riadna misijná činnosť sa začala až v roku 1554 príchodom dvoch portugalských dominikánov Jeromina da Cruza a Sebastioa da Canta. V roku 1582 prišli františkáni, po nich v roku 1607 jezuiti. Do roku 1662 boli všetci misionári v Siame pod záštitou takzvaného *Padroada*, dohody medzi Svätou stolicou a Portugalským kráľovstvom. Ich misijná činnosť v Siame je nám dodnes neznáma.

Prvá evanjelizácia

Skutočná katolícka evanjelizácia v Thajsku sa aktívne rozbehla až po zriadení kongregácie *Propaganda Fide* v roku 1662. Spomínaná kongregácia vyslala troch apoštolských vikárov Spoločnosti zahraničných misií v Paríži Mons. Francoisa Pallu, Mons. Pierra Lamberta de la Motteho a Mons. Ignáca Coltlendiho, aby pokračovali v misijnej činnosti v Číne a Indočíne. Keď v roku 1662 prišli do krajiny francúzski misionári, privítalo ich desať portugalských

kňazov a jeden španielsky kňaz, ktorí slúžili kresťanskej komunite s približne 2 000 členmi.

Rozvoj misie v Siame bol evidentný v 17. storočí za dlhej a prosperujúcej vlády kráľa Naraia Veľkého, ktorý otvoril krajinu cudzincom a misionárom dal slobodu hlásať evanjelium. Kráľ Narai sa chcel oprieť o Francúzsko a vymaniť sa spod vplyvu holandských mocností. Francúzsky vplyv v tejto časti sveta posilnil úlohu misionárov a pokrok v procese evanjelizácie. Pre postoj kráľa Naraia ku kresťanstvu si niektorí ľudia mysleli, že sa kráľ i celá krajina majú obrátiť na kresťanstvo. Vznikol tak nezastaviteľný konflikt, ktorý viedol až k revolúcii v roku 1688. Nový kráľ Phra Phetracha začal prenasledovať všetkých kresťanov. K ďalšiemu prenasledovaniu došlo počas vlády kráľa Taisru. Misionári mali zakázané opustiť hlavné mesto. Pri vyučovaní náboženstva nesmeli používať thajské a pálijské jazyky. Okrem týchto ťažkostí sa kresťanstva dotkla aj invázia do Barmy a pád Ayutthayi v roku 1767. Situácia katolíckych misií na konci 18. storočia nebola veľmi priaznivá, pretože misionári boli na príkaz kráľa Taksina vyhnaní.

Nový rozvoj

Misie sa opäť obnovili, keď sa v roku 1782 stal Bangkok hlavným mestom kráľovstva. Kráľ Rama I. poslal pre misionárov, pretože chcel začať rokovania o spojení so zahraničím a podporiť obchod s cudzími krajinami tak, ako to bolo predtým. Situácia sa upokojila a pre

narastajúci počet katolíkov bol v roku 1938 vymenovaný za biskupa koadjútora Mons. Jean-Baptiste Pallegoix. V roku 1841 bola cirkevná oblasť Malajzie oddelená od misie v Siame. Zriadené boli misie Východný a Západný Siam Biskup Mons. Pallegoix bol apoštolským vikárom Východného Siamu a Mons. Courvey apoštolským vikárom Západného Siamu.

Mons. Jean-Baptiste Pallegoix, ktorého meno sa rozšírilo aj za hranice Siamu, mal brilantný intelekt a hlboké znalosti v oblasti vedy, matematiky a jazykov. Nadobudol veľmi dobrú znalosť thajského a pálijského jazyka. Bol autorom známeho thajsko-latinsko-francúzsko-anglického slovníka, prvého takéhoto základného diela pre thajský jazyk. Počas pôsobenia v kostole Nepoškrvneného počatia Panny Márie sa naučil jazyk *pali* od princa Mongkuta (budúceho kráľa Thajska Ramu IV.), ktorý vstúpil do mníšskeho stavu v kláštornom komplexe Wat Rajathivas neďaleko spomínaného kostola. Princ Mongkut sa od neho zasa učil latinčinu.

Počas pôsobenia Mons. Jeana Louisa Veya na prelome 19. a 20. storočia sa začalo obdobie významného rozvoja. Jeho vrcholným dielom bola evanjelizácia v Laose. Pod vedením Mons. Veya, ktorý misiu viedol 34 rokov, zaznamenala misia v Siame v rôznych smeroch veľký pokrok. Predvídala potreby modernej doby a spolupracovala na reformách v krajine, ktoré iniciovali kráľ Rama IV. a kráľ Rama V.

Bangkokú katedrálu Nanebovzatia Panny Márie navštívil v roku 1984 pápež Ján Pavol II. a v roku 2019 pápež František. Snímka: Shutterstock

Prví arcibiskupi

V roku 1885 založil otec Colombet v Bangkoku prvú modernú katolícku školu *Assumption College*. V roku 1901 sa o ňu po svojom príchode začali starať bratia svätého Gabriela. Sestry svätého Pavla de Chartres prišli do Siamu v roku 1898, aby riadili Nemocnicu svätého Ľudovíta, ktorú založil Mons. Louis Vey. Prevezali tiež zodpovednosť za formáciu miestnych veriacich žien, ktorých komunita *Amantes de la Croix* (Milovníčky kríža) v Samsene bola obnovená. V tomto období začali v Thajsku pôsobiť mnohé ďalšie rehoľné rády,

ako napríklad uršulínky, karmelitánky, saleziánky, sestry Márie Pomocnice, sestry kapucínky, redemptoristi, kamiliáni, otcovia bétharram, bratia De la Salle, stigmatíni, jezuiti a sestry Svätého Dieťaťa Ježiša.

V 20. storočí sa misia v Siame rozvíjala pomaly, ale ostatné misie zaznamenali neprerušovaný pokrok. Na juhozápade krajiny sa v roku 1930 sformovala nezávislá misia. Bol to apoštolský vikariát Ratchaburi, o ktorý sa starali saleziánski kňazi. Postupne boli založené ďalšie apoštolské vikariáty a prefektúry, ktoré boli v 1965 povýšené na diecézu.

V tomto období prišlo do Siamu, dnes známeho ako Thajsko – krajina slobodných ľudí –, pracovať mnoho ďalších náboženských mužských a ženských kongregácií. Keďže Katolícka cirkev v Thajsku vďaka horlivej práci biskupov a misionárov rástla a existoval predpoklad jej väčšieho rozmachu v budúcnosti, dozrel čas na zriadenie dvoch cirkevných provincií, Bangkok a Thare-Nongseng, čím Thajsko dostalo svojich prvých arcibiskupov.

Autor je riaditeľ Pápežských misijných diel v Thajsku.

Z angličtiny preložila Lenka Grobarčíková.

Neúnavný pastier a evanjelizátor

Martina Grochálová, snímka autorka

Asi štyridsať kilometrov na východ od Bangkoku v Nakhon Pathome sa nachádza kostol blahoslaveného Mikuláša Bunkerda Kitbamrunga (1895–1944). Z tohto miesta jeden z mála thajských mučeníkov aj pochádzal.

Blahoslavený Mikuláš bol neúnavným evanjelizátorom.

Narodil sa 31. januára 1895 katolíckym rodičom Jozefovi Poxangovi a Agnese Thiangovej. Prvorodenému synovi dali síce meno pôvodne meno Benedikt, no vždy ho volali Mikuláš.

Ako trinásťročný odišiel do malého seminára Bang Xang na stredoškolské štúdiá a v roku 1920 vstúpil do veľkého seminára v Penangu v Malajzii. Prežil tam obdobie štúdiá a kňazskej formácie.

Horlivý novokňaz

Po návrate do Bangkoku bol 24. januára 1926 ako tridsaťjedenročný v Katedrále Nanebovzatia Panny Márie spolu s ďalšími štyrmi spoločníkmi vysvätený za diecézneho kňaza. Svoju pastoračnú činnosť začal ako kaplán otca Duranda zo Spoločnosti zahraničných misií v Paríži v Bang-Nok-Khnuet.

V októbri 1927 prišlo do tejto lokality asi dvadsať mladých saleziánskych duchovných na čele s Talianom Gaetanom Pasottim a niekoľkými kňazmi, aby založili saleziánsku misiu. Mikuláš sa nich staral a učil ich thajčinu.

Od 1. januára 1928 bola celá misia Bang-Nok-Khnuet zverená saleziánom. Mikuláš sa stal kaplánom francúzskeho misionára Mirabela v Phitsanuloku.

V rokoch 1930 až 1937 dostal dôležitú úlohu. Ako misionár mal pôsobiť v severnom Thajsku a spojiť sa s katolíckymi, ktorí z rôznych dôvodov opustili alebo zanedbávali prax kresťanského života. Išlo o rozľahlú neprebádanú oblasť, ktorá siahala od hraníc s Laosom po hranice s Mjanmarskom. Kľúčovým bodom jeho činnosti sa stala kaplnka v Chiang Mai.

Odvážny pastier

Keď mal 42 rokov, bol vymenovaný za farára okresu Khorat. Jeho evanjelizačná činnosť prekvitala. V rokoch 1938 až 1941 sa ujal aj neďalekej farnosti Non-Kaew.

V tomto období veľkého zápalu vypukla francúzsko-indočínska vojna, do ktorej bolo zapojené aj Thajsko. Aby thajská vláda dosiahla vnútornú jednotu, vyhostila zahraničných misionárov a pokúsila sa dosiahnuť odpadnutie pôvodných katolíkov.

Otec Mikuláš šiel 11. januára 1941 navštíviť svojho priateľa kňaza Ambróza Kin Minlukuma v kostole San Giuseppe di Ban Han. Keďže ho neonašiel, zhromaždil farníkov, aby im pripomenul, že nasledujúci deň bude svätá omša. V tom čase bol obvinený

zo špionáže a z toho, že je informátorom Francúzov. Hoci vedel, že je v nebezpečenstve, na druhý deň zazvonil na zvony kostola a tým dal armáde najavo svoju prítomnosť. Okamžite ho zatkli pre obvinenia zo vzbury proti kráľovstvu a zo spolupráce s Francúzmi. Najskôr ho vzali do okresnej väznice, po štyridsiatich dňoch ho previezli do vojenskej väznice v Bangkoku. odsúdený bol na pätnásť rokov väzenia.

Obeta života

V neúnavnej kňazskej službe pokračoval aj vo väzení, kde pokrstil šesťdesiatosem spoluväzňov. Keďže sa nemohol modliť breviár, recitoval ruženec.

Neskôr ho preložili do sekcie pre tuberkulózných pacientov s cieľom, aby tiež ochorel. To sa aj stalo. Pretože nedostával liečbu, 12. januára 1944 zomrel.

V roku 1995 sa začala diecézna fáza procesu jeho blahorečenia, ktorý trval do roku 1998. Dekrétom Jána Pavla II. bol 27. januára 2000 vyhlásený za mučeníka. Ten istý pápež ho 5. marca 2000 na Námestí sv. Petra vo Vatikáne blahorečil.

V roku 2003 bola dokončená svätyňa v jeho rodisku, kde boli prenesené pozostatky. V kostole sa nachádzajú výjavy zo života bl. Mikuláša, ako aj malé múzeum s expozíciou o dejinách Katolíckej cirkvi v Thajsku. Kostol 22. novembra 2019 navštívil pápež František, čo symbolizuje aj jeho socha pred svätyňou. Blahoslavený Mikuláš priťahuje veľkú skupinu ľudí, miestnu komunitu tvorí až desaťtisíc kresťanov.

Kráľovská minulosť i prítomnosť

Michaela Pobudová
Snímka: Shutterstock

Oficiálny názov:
Thajské kráľovstvo
Hlavné mesto: Bangkok
Počet obyvateľov: 68-70 miliónov
Rozloha: 513 120 km²
Mena: baht

Predkovia dnešných Thajčanov prišli na územie dnešného Thajska, v minulosti známeho ako Siam, z oblasti severného Vietnamu a v polovici 12. storočia si už vytvorili rozsiahlejšie územné a správne celky. Vplyv na nich mali susediace kráľovstvá z Mjanmarska a ríša Kmérov, od ktorých si osvojili budhizmus, ako aj viaceré pôvodne indické kultúrne a spoločenské prvky.

Prvé thajské kráľovstvá

Kráľovstvo Sukhothai vzniklo v polovici 13. storočia, keď sa thajské obyvateľstvo vzbúrilo voči vláde Kmérov. Jeho najznámejší panovník Ramkhamhaeng (1279 – 1298) sa preslávil aj tým, že zanechal prvú známku písaného slova v thajčine. Po 200 rokoch vládnutia nasledovalo obdobie kráľovstva Ayutthaya, ktoré sa rozprestieralo v úrodnej oblasti rieky Čao Praja a v roku 1431 sa mu podarilo vyplieniť hlavné mesto kmérskej ríše Angkor. Z Angkoru si zobrali do Ayutthaye zručných remeselníkov a úradníkov a prebrali mnohé umelecké i kultúrne zvyklosti pôvodom z Indie. Od 16. cez 17. storočie prilákal ekonomický rozmach Ayutthaye aj európske mocnosti od

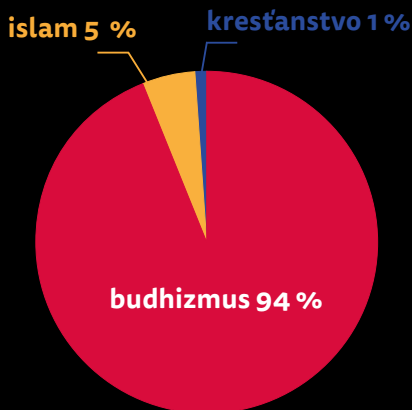
Portugalska cez Holandsko, Francúzsko až po Anglicko. Okrem hospodárskych vzťahov to umožnilo vstup aj ich misionárom. Pre misijné aktivity však boli Francúzsko aj ostatné európske krajiny v roku 1688 vyhnané a potrestané uzavretým vstupom na ďalších 150 rokov. Ayutthaya zanikla v roku 1767 pod rukami Barmského kráľovstva, ktoré vyplienilo jej mesto, deportovalo panovníkov a zničilo všetky pamätihodnosti a umenie. Krátko po tejto udalosti sa podarilo do histórie zapísať vojenskému veliteľovi Taksinovi, ktorý získal mesto Ayutthayu naspäť, ale svoje kráľovstvo postavil na meste Thon Buri. Onedlho však bol zvrhnutý a zabitý a na trón zasadol veliteľ z dynastie Čakri, ktorá vládne v Thajsku dodnes. Nový kráľ Rama I. (1782 – 1809) presunul hlavné mesto do Bangkoku, vtedy ešte malej dedinky, ktorá rýchlo narástla na skoro polmilionové mesto aj vďaka neustálemu príchodu ľudí z Číny. Dynastia Čakri sa snažila obnoviť dedičstvo Ayutthaye, dostavali sa paláce a domy v dobovej architektúre a obnovili sa mnohé spoločenské rituály. Bolo to obdobie hojné na umenie a literatúru.

Západný vplyv a oslabenie nezávislosti

Britská vojna v susednej Barme v polovici 19. storočia viedla k obávam z britskej agresie aj v Thajsku. Tie vyústili do bilaterálnej zmluvy, ktorá okrem obchodu umožňovala uplatňovanie extrateritoriality, teda uplatňovanie britských zákonov na britské subjekty na thajskej pôde. Podobné zmluvy nasledovali aj s ďalšími západnými krajinami a viedli k oslabeniu thajskej suverenity aj nezávislosti. Z dôvodu zvýšenia účasti západného vplyvu v krajine si kráľ Mongkut (Rama IV.) zamestnal niekoľko poradcov zo Západu, medzi nimi aj Annu Harriette Leonowensovú, ktorá doučovala jeho deti. Na základe jej zromantizovaných zápisov vznikol muzikál a film, ktorý poznáme pod názvom *Anna a kráľ*.

Jeho syn Chulalongkorn pokračoval v politike ustupovania Západu menšími koncesiami, až si Francúzi uzurpovali časť teritória na východ od rieky Mekong a neskôr Briti prebrali moc nad štyrmi malajskými štátmi. Okrem toho, že musel čeliť tlaku zo strany západných mocností bol Chulalongkorn vnímaný ako jeden z najlepších kráľov v thajskej

Náboženstvá:

Veľký Budha v lampangu na severe Thajska.
Snímka: Shutterstock

histórii. Podarili sa mu zásadné reformy v budovaní riadiacich inštitúcií v kráľovstve, súdnictve, manažmente provincií, vo vzdelávacom systéme či vo výbere daní.

Koniec absolútnej moci monarchie

Ekonomická kríza v 20. rokoch 20. storočia a vzrastajúca nespokojnosť s tým, že obyvateľstvo sa nemôže zúčastňovať na riadení krajiny, viedli k prevratu v roku 1932. Iniciovala ho skupina Thajčanov, ktorí študovali v zahraničí. Tento prevrat s podporou armády dosiahol, že kráľ súhlasil s tým, aby vládol v súlade s novou ústavou, ktorá ustanovila štátnu radu a aj národné zhromaždenie.

V období prichádzajúcej druhej svetovej vojny v roku 1938 prevzal vládu v Thajsku vojenský diktátor Phibun-songkhram so silne pronacionalistickou politikou. S Japonskom podpísal spojeneckú zmluvu a v roku 1942 vyhlásil vojnu Británii aj Spojeným štátom americkým. Zahraničný odboj Thajčanov s kolektívnym názvom Slobodní Thajčania sa však úspešne infiltroval do vlády a v roku 1944 Phibun-songkhram rezignoval. Vodcu hnutia však obvinili z vraždy

kráľa v júni 1946, čo vyvolalo jeho nútený exil a Phibun-songkhramov návrat k moci.

Krajina vojenských prevratov

V povojnovom období sa stalo Thajsko podporovaným štátom zo strany Spojených štátov amerických a západných krajín, ktoré sa obávali šírenia komunizmu v Ázii. Thajsko tak zažívalo veľký ekonomický rozmach a zapojilo sa aktívne aj do vojny v Kórei a vo Vietname. Rastúci vnútorný nepokoj viedol vtedajšieho vodcu Thanoma, v roku 1971 obnovil vojenskú vládu v krajine, čo spôsobilo demonštrácie najmä zo strany študentov, ktoré sa vyostrilo 14. októbra 1973, kedy vládne sily zabili viac ako 100 protestujúcich ľudí. Po krátkej skúsenosti s parlamentnou demokraciou však nasledovala séria vojenských prevratov. Od roku 1980 si hľadalo Thajsko spôsob vládnutia, kde sa o moc delí armáda spolu s parlamentom za pomoci kráľa.

Populizmus po thajsky

V roku 2001 sa do centra politickeho diania dostal zakladateľ politickej strany *Thai Rak Thai* (Thajčan má

rád Thajčana) Thaksin Shinawatra, úspešný podnikateľ zo severnej, rurálnej časti Thajska. S použitím plošnej marketingovej kampane sa mu podarilo získať drvivú väčšinu kresiel vo voľbách v roku 2005. Jeho popularita však utrpela po tom, čo na povrch vyplávali jeho korupčné praktiky.

Toto rozhorčenie spustilo demonštrácie, ktoré eventuálne viedli k vojenskému prevratu s podporou kráľa a k novým voľbám. K moci sa však opäť dostali podporovatelia Thaksina. Dodnes je krajina zmietaná prothaksinovskými a protithaksinovskými protestmi, do ktorých zasahuje armádne vedenie a rozhodnutia ústavného súdu.

V októbri 2016 navyše skomplikovalo spoločenskú situáciu úmrtie kráľa Bhumibola, ktorý bol obľúbený naprieč celou spoločnosťou. Okrem smútku priniesla jeho smrť aj mnohé otázky a výzvy súvisiace s budúcim fungovaním monarchie v krajine. Ako sa so svojou budúcnosťou Thajsko vyrovná, je na pozadí postkovidových ekonomických a spoločenských problémov, ešte stále nejasné.

Autorka študovala na súkromnej medzinárodnej škole The Regent's School v Thajsku.

THAJSKO V OBRAZOCH

Budhistický kalendár

Pri návšteve Thajska si možno všimnete, že v miestnej dennej tlači nie je uvedený aktuálny rok 2023, ale rok 2566. Nie je to omyl, dôvodom je fakt, že Thajsko používa budhistický kalendár. Roky sa v ňom začali rátať od bodu, keď Budha zomrel a dosiahol nirvánu, od takzvaného *parinibbānu*. Thajský aktuálny rok je preto o 543 rokov pred našim gregoriánskym kalendárom.

Ročné obdobia

Thajsko má na rozdiel od Slovenska len tri ročné obdobia – dažďové, chladné a horúce. Dažďové obdobie sa začína v júni a končí v októbri. Spreádzajú ho takmer neustále monzúnové dažde s priemernou teplotou do 30 stupňov Celzia. Chladnejšie a suchšie obdobie trvá od novembra do februára a podľa lokality klesne aj pod 20 stupňov. Horúce obdobie trvá od marca do mája a teploty sa môžu pohybovať na úrovni 40 stupňov Celzia. Toto obdobie zvykne spreádzajú vysoká vlhkosť vzduchu.

Muay Thai

Thajský box alebo umenie ôsmich končatín je neozbrojené bojové umenie, ktoré umožňuje použitie všetkých častí končatín vrátane nôh, kolien, lakťov a pästí. O jeho konkrétnom historickom pôvode sa diskutuje, no poznatky naznačujú, že siaha až do čias kráľovstiev Ayutthaya a Sukhothai, keď bolo použité pri bojoch Thajčanov proti Kmérom či barmským bojovníkom. V posledných rokoch zažíva tento šport novú obľubu po celom svete, dokonca aj na Slovensku.

Songkran

Jeden z najobľúbenejších a najzaujímavejších sviatkov v Thajsku je *Songkran*, ktorý sa slávi v apríli. Znamená to „zmena“ a pre miestnych je oslavou nového roka. Neoddeliteľnou súčasťou tejto oslavy je voda a hlina alebo iný typ prášku, ktoré majú symbolicky znamenať očistenie pred novým rokom a zároveň požehnanie do nového roka. Zvyčajne sú ulice plné ľudí s vedrami vody, hadicami či vodnými pištoľami. Pozitívna atmosféra sa vinie niekoľkými dňami tohto sviatku, keď nikto nezostane suchý, či už miestni alebo návštevníci.

Jazyk a písmo

Thajčina je oficiálnym jazykom obyvateľov Thajska a má tri dialekty v južnom, severnom a severovýchodnom regióne. Dôležitým faktorom pri správnom rozprávaní a porozumení thajčiny je tón hlasu. Identicky napísané slovo môže mať niekoľko významov, ktoré určí až použitý tón pri jeho vyslovení. Thajčina má 5 tónov – nízky, stredný, vysoký, stúpajúci a klesajúci. Thajské písmo je na pohľad veľmi komplikované, ale elegantné a historicky čerpá z indického písma.

Cunami

Thajsko sa stalo neslávne známym v decembri 2004 ako miesto, ktoré zasiahla jedna z najväčších prírodných katastrof. Cunami je obrovská vlna alebo séria vln, ktorá štandardne vzniká po veľkom zemetrasení, náraze či výbuchu na vodnom dne a môže dosahovať až 30-metrovú výšku. Thajsko zasiahla táto vlna po zemetrasení v Indickom oceáne a priniesla takmer 5 000 mŕtvych, viac ako 8 000 zranených a tisícky stratených osôb. Odhaduje sa, že celkovo si cunami vyžiadalo viac ako 230 000 životov v 14 krajinách. Cunami zasiahlo v Thajsku obľúbené dovolenkové destinácie pri Andamanskom mori a doslova zmietla ľudí, obydlia aj majetok v oblasti provincií ako sú Phuket, Krabi a Phang Na. Niekoľko rokov trvalo, než sa tieto oblasti komplexne upratali, zrekonštruovali a zotavili z tejto obrovskej tragédie.

Bangkok

Hlavné mesto Thajska je medzi domácimi známe skôr ako Krung Thep. Jeho oficiálny názov má 168 písmen a je zapísaný v Guinnessovej knihe rekordov ako najdlhšie meno mesta. Bangkok je najľudnatejšie thajské mesto s viac ako 10 miliónmi obyvateľov. Jeho súčasťou je nádherné staré mesto s majestátnymi palácami a budhistickými chrámami, rieka Čao-Praja, ktorá sa vinie mestom, ako aj najmodernejšie hotely či nákupné centrá, do ktorých sa môžete dostať autom, tuk tukom, nebeským vlakom či peši v krytých a klimatizovaných prechodoch.

Pouličné jedlo

Thajsko je kulinársky raj pre všetkých milovníkov dobrego jedla. Špeciálne známa sa stala kuchárka z Bangkoku Jay Faiová, ktorá získala michelinskú hviezdu za kvalitu svojich jedál. Z jej kuchyne sú vyhlásené najmä krabie omelety, ale pochutíte si aj na žltom karí, krevetových koláčoch či restovaných rezancoch. Na miesto v jej reštaurácii sa môžete načakať niekoľko hodín či dokonca dní, ale stojí to za to. Žieňa s obrovskými ochrannými okuliarmi zbadáte už z diaľky.

Misionári blízko pri ľuďoch

Martina Grochálová, snímky Ivan Kňaze

Hoci tvoria kresťania v Thajsku len okrajovú náboženskú skupinu, Katolícka cirkev si získava uznanie vďaka svojej vzdelávacej a sociálnej práci.

OTEC ADRIANO (77)

Otca Adriana nájdete na fare málokedy. Vždy, keď je to možné, odchádza medzi ľudí, a to aj do vzdialených oblastí farnosti sv. Marka v Pathumthani. Paradoxne práve pandémie koronavírusu otvorila misionárom ešte viac dvere aj tam, kam by sa inak nedostali. Spoločne sa starali o chudobných, brávali deti do farnosti, aby sa mohli vzdelávať a hrať. A robia to dodnes.

Fara a jej okolie je vždy plná ľudí – jedni sa zapájajú do prípravy liturgie, druhí varia, ženy v kostole chystajú kvetinovú výzdobu. Otec Adriano nespolupracuje iba s kresťanmi. Po tmehúdskej prezrádke, že všetci mladí, ktorými je doslova obklopený, sú budhisti. Aj miništranti.

Taliany misionár prišiel do Thajska pred 45 rokmi a zostal navždy. Pôvodne bol členom Pápežského inštitútu pre zahraničné misie, no na podnet miestnych biskupov založil Thajskú misijnú spoločnosť.

Otec Adriano pozná rôzne tváre chudoby. V bangkokských slumoch sa s rehoľnými sestrami a laikmi venoval najmä deťom. Chránil ich pred drogovými dílermi a sexuálnymi predátormi, hľadal možnosti, ako by sa mohli vzdelávať. Vyučoval misijnú prácu kňazov, rehoľníkov aj laikov. Skôr ako začal s teóriou, priviedol ich do slumu, väzenia, nemocnice, hospicu či k ľuďom s postihnutím.

Chudoba v meste je ešte ťažšia ako na vidieku. Ľuďom tiesniacim sa v malých plechových domčekoch či bytoch chýba vzduch a priestor. Bytovky v jednej z obytných štvrtí farnosti vyzerajú na prvý pohľad vkusne a príjemne, no chudoba za ich múrmi vyráža dych. V jednom z bytov žijú manželia so šiestimi deťmi. Žena je postihnutá, nemôže chodiť. A deti len apaticky sedia alebo ležia, akoby tu nebolo života ani východiska.

Jedným z Adrianových blízkych priateľov, a ako hovorí „najlepším kresťanom“, je majster Ivi. Hoci má medzi budhistami vysoké postavenie, pravidelne sa modlí ruženec a číta Bibliu. Nad krstom ešte váha, aby nevyvolal nepokoj. Farnosť intenzívne podporuje. Okrem iného jej každý mesiac daruje 300 vriec ryže.

Talian zo severu sa stal pre mnohých Thajských kresťanov, ale aj misionárov referenčným bodom.

Otec Adriano s budistickým mníchom Ivi.

Ženy chystajú v kostole kvetinovú výzdobu na veľkonočnú vigíliu.

Sestra Agnes chodí na hranice s Mjanmarskom každý mesiac. Spoločne s pracovníkmi Katolíckej charity prinášajú trvanlivé potraviny.

SESTRA AGNES (84)

Sestra Agnes sa v aute pohodlne oprie o sedačku, vyzuje si topánky a vystrie nohy. Opúchajú jej a takýto oddych jej urobí dobre. Inak je celý čas ticho, modlí sa ruženec.

Už desať rokov chodí pravidelne aspoň raz za mesiac do oblasti Wang-Co na hraniciach s Mjanmarskom. Žijú tam ľudia bez identity a bez domova. Vojna ich vyhnala z vlasti, ale v novej krajine ich neprijali. Nemajú občiansky preukaz Mjanmarska ani Thajska. Žijú v lese, lepšie povedané v džungli, a príležitostne si načierajú nájdú nejakú prácu, aby si zarobili aspoň na jedlo. Sestry z Kongregácie Nepoškvrneného počatia Panny Márie v bledosivom rehoľnom odevu prichádzajú spoločne s budhistickými dobrovoľníkmi z Katolíckej charity.

Vzápätí začínú z auta vykladať ryžu, instantné cestoviny, mlieko pre deti a vitamín C. Korona ešte nie je zažehnaná a tak sa tento vitamín stal súčasťou takmer všetkých sociálnych balíčkov. Vo Wang-Co žije asi 40 rodín, mnohé z nich majú aj päť detí. Skromné obydlia si postavili hlboko v lese, aby sa skryli pred vojakmi, ktorí sa ich usilujú zatlačiť späť do Mjanmarska.

Sestra Agnes zrazu zabudne na únavu a boľavé nohy. Medzi svojimi ľuďmi sa cíti ako ryba vo vode. Prihovára sa im, pýta sa, ako sa majú a čo potrebujú. Najradšej by k nim chodila každý týždeň.

Cestou z hôr navštívi ešte neďalekú dedinku, kde žijú štyri katolíckej rodiny v domoch na koloch. Tento

druh obydľia chráni pred plazmi i divokou zverou a v horúcich dňoch ponúka tieň. Ľudia si postavili malú drevenú kaplnku, no túžia po väčšom chráme, lebo v blízkosti žijú ďalší kresťania. Sestra Agnes neobíde ani rodinu, kde treba pomôcť chorému mužovi. Všetkým chce priniesť posolstvo Veľkej noci, osláviť s nimi thajský nový rok.

V roku 2000 založila domov pre dievčatá Baan Tanhathai. Žijú v ňom deti, ktoré opustili rodičia alebo sú ich rodičia vo väzení. Sestra ich zbiera z hôr, ponúka im nový domov, umožňuje štúdium. S hrdosťou hovorí, že šesť z nich už študuje na univerzite.

Služba je jej život a to navzdory tomu, že telesné sily slabnú.

Detský domov, ktorý sestra Agnes založila, funguje dodnes.

Práca s ľuďmi jej dodáva životnú energiu aj vo vysokom veku.

Veľká noc v Thajsku

Martina Grochálová, snímky Ivan Kňaze, autorka

Minuloročnú Veľkú noc slávili kresťania v Thajsku v rovnakom čase ako tradičný nový rok Songkran. Hrástka kresťanov prežíva najväčšie sviatky intenzívne.

VELKÝ PIATOK

Farnosť Svätého kríža v bangkockej štvrti Thonburu na brehu rieky Čao-Praja je známa pašiovými hrami, ktoré každoročne prilákajú nielen desiatky kresťanov, ale aj budhistov. Začínajú sa večer o siedmej pobožnosťou krížovej cesty, ako ju poznáme u nás. Jednotlivé zastavenia sa nachádzajú okolo farského kostola a zaznieva medzi nimi pieseň *Stála Matka dobrotivá*.

Po desiatom zastavení sa všetci veriaci s kňazom zhromaždia pod krížom. Začína sa skutočné emotívne predstavenie. Na kríži visí socha Ježiša, dvaja lotri vedľa neho sú však reálni ľudia. Z neba počuť hrmenie. Tmu, ktorá medzičasom zahnila všetko navôkol, pretínajú svetelné blesky. Do pôsobivej scenérie zaznieva meditácia o Ježišom ukrižovaní, smrti a snímaní z kríža.

Práve snímanie z kríža je najdlhšou a najsenzitívnejšou scénou. Najskôr dvaja muži pripevnia na kríž dve biele stuhy. Potom po jednom odoberajú klince z Ježišových rúk a nôh a odnášajú ich k soche Sedembolestnej Panny Márie, pred ktorou nasleduje meditácia. Napokon z kríža snímajú Ježiša a s bážňou ho prinesú k Božej Matke. Pokľaknú si pred ňou a odovzdávajú jej syna.

Boží hrob je znázornený ako nádherný žiarivý baldachýn celý pokrytý živými kvetmi. Uvitá je z nich dokonca aj prikrývka zahaľujúca Božie telo. Tento výjav je pôžitkom nielen pre oči, ale šíri sa z neho aj nádherná

vôňa, pripomínajúca vzácne masti, ktorými natreli Ježišovo mŕtve telo. Modlitbou pri hrobe sa pobožnosť končí, no vojaci s kopijami zostávajú na stráži. Ľudia v tichosti a plní dojmov odchádzajú domov.

BIELA SOBOTA

Vo farnosti sv. Marka v Pathumthani severne od Bangkoku sa už od šiestej schádzajú ľudia na večernú vigíliu. Mnohí majú plné ruky práce – v kotle sa varí večera, v košíčkoch sú pripravené vajíčka a pred kostolom sa chystá oheň, ktorým sa všetko začne. Po úvodnom obrade svetla

sa kňazi, sprievod i veriaci presúvajú do chrámu, kde slávnosť pokračuje. Najdôležitejšou časťou veľkonočnej vigílie je krst 18 detí i dospelých. Sú medzi nimi aj niekoľkí budhisti. Ide o ovocie deväťročnej obetavej práce talianskeho misionára Adriana Pelosina, ktorý sa trpezlivo a neúnavne

venuje malej hŕstke kresťanov v tejto oblasti. Slávnosť sprevádzajú krásne piesne miestneho zboru. Na konci takmer trojhodinových obradov dostáva každý účastník veľkonočné vajíčko, paschu, s povzbudivou myšlienkou na malom papieriku a je pozvaný na spoločné agapé.

VEĽKONOČNÁ NEDEĽA

Sestry Nepoškvrneného počatia Panny Márie v Ratchaburi na západe Thajska sú jednou z vetiev saleziánskych sestier. Veľkonočná slávnosť v ich kostole je pokojná a dôstojná, prekvapuje hlavne množstvo kandidátok, ktoré sa túžia stať súčasťou ich rehoľnej rodiny. Po svätej omši dostáva opäť každý veľkonočné vajíčko.

Súčasťou raňajok je okrem iného sýty vývar s mäsom a ryžou, tradičná raňajková polievka v tomto regióne. Radosť zo zmŕtvychvstania však túžia sestry odovzdať aj iným, preto sa vyberajú do hôr na hraniciach s Mjanmarskom, aby potešili ľudí, ktorí potrebujú ich pomoc. Tradičné polievanie počas thajského nového roka sa pre koronu už druhý rok nekoná.

Slovenská stopa v Thajsku

Martina Grochánová, snímky archív rodiny Bošňákovej,
autorka, Ivan Šulík

Vyššie šesťdesiat rokov prežila v Thajsku slovenská uršulínka Stanislava Bošňáková (1919 – 2003). Svoj život zasvätila pedagogickej práci a službe chudobným. Thajsko a jej obyvateľov milovala, no nikdy nezabudla na Slovensko.

Sestra Stanislava prežila v Thajsku šesťdesiat rokov.

„Chodte v Bangkoku na hrob tety Katky,“ poprosil nás bývalý trnavský primátor Štefan Bošňák, synovec sestry Stanislavy, občianskym menom Kataríny. Túžili sme jeho želanie splniť, ale ako nájsť vo vyše osemmiliónovej metropole hrob slovenskej rehoľníčky? Napokon sa to podarilo a pred našimi očami sa postupne odkrýval nevšedný príbeh o živote pozoruhodnej ženy, ktorá až do posledného výdychu rozprávala krásnu slovenčinou.

V Bangkoku sa nachádza najväčší katolícky cintorín v Thajsku. Rozľahlý pozemok, na ktorom sa rozprestiera aj veľké vzdelávacie centrum, prezieravo kúpili hneď na začiatku svojho pôsobenia misionári. Dnes tvorí malý katolícky ostrov v obrovskom hlavnom meste. Sestra Stanislava odpočíva v jednom z jeho hrobov spoločne s ďalšími dvomi uršulínkami.

Ako stará mama

„So sestrou Stanislavou som sa prvý raz stretla koncom 90. rokov minulého storočia po svojich prvých sľuboch. Mala som 25 rokov. Bola ako moja stará mama, aj sme ju tak volali. Páčilo sa mi, že bola veľmi srdečná a osobná vo vzťahoch,“ hovorí thajská uršulínka Pradee Ma-neeratanawongsiriová (49), zrejme posledná rehoľníčka, ktorá sr. Stanislavu poznala osobne a hlboko sa zapísala do jej života. V peňaženke dodnes nosí fotku svojich rodičov a sestry Stanislavy. Priťahovala ju predovšetkým jej otvorenosť a dobrosrdečnosť. „Obdivovala som jej disciplínu, bola veľmi zorganizovaná, aj vo vysokom veku mala pevný režim dňa. Napríklad ráno sme mávali o šiestej svätú omšu, ale ona prišla vždy o päť minút skôr. Potom sme mali rannú modlitbu a raňajky.

Ona šla do svojej kancelárie, no vždy o 11.00 šla do kaplnky na adoráciu pred Oltárnou sviatosťou.“

Sestra Stanislava pracovala s chudobnými a mala kanceláriu, kde okrem iného ukladala straty a nálezy. „Bol to veľmi dobrý nápad, pretože raz som stratila kľúče a po čase sa našli v miestnosti u sr. Stanislavy,“ smeje sa Pradee a dodáva, že Slovenka bola jej prvou učiteľkou angličtiny. „Celý deň sme pracovali, hodiny mi dávala až večer pred siedmou. Bola som už na smrť unavená a klipkali mi oči.“

Rodina a korene

Zmysel pre poriadok a praktický prístup k životu dostala sestra Stanislava do vienka vo svojej rodine. Pochádzala z Bučian a mala dvanásť súrodencov. Najstaršia sestra Mária Augustína bola podobne ako ona uršulínkou, brat Rudolf sa stal

Rodina Bošňákovcov, Katka v spodnom rade druhá sprava. Práca s deťmi bola jej celoživotným poslaním.

Na stretnutí s Jánom Pavlom II. v roku 2000. Pápež si ju pamätal zo svojej návštevy v Thajsku v roku 1984.

kňazom. „Môj otec a moja mama boli veľmi starostliví a tvoriví. Mama vedela hospodáriť s peniazmi a rada dávala almužnu. Boli to praktickí ľudia, radi robili dobre,“ napísala misionárka vo svojich spomienkach.

Jej rehoľné povolanie sa zrodilo už v detstve, keď sa zaujímala o misie a apoštolský život. „Mala som rada knihy o misiách a dúfala som, že jedného dňa budem misionárkou. Čítala som časopisy, historické knihy o Afrike, Ázii a iných krajinách. Všetko ma zaujímalo. Šetrila som peniaze, aby som pomohla misiám.“

Jej túžba sa naplnila pomerne skoro, pretože už ako 25-ročná odišla po formácii u uršulínok vo Francúzsku do Thajska, Siamu, ako sa krajina v tom čase nazývala. „Od prvého dňa som sa mala dobre. Stále som šťastná,“ opakovala aj vo vysokom veku.

Pôsobila najmä v Bangkoku, kde učila náboženstvo a matematiku na uršulínskej škole. Jej srdce súčasne ustavične bilo pre chudobných. Starala sa o utečencov a ľudí žijúcich na hraniciach s Mjanmarskom. V týchto aktivitách ju podporovala rodná sestra Augustína i mnohí dobrodinci zo Slovenska.

O svojej práci, politickej, spoločenskej, ale aj poveternostnej situácii v Thajsku pravidelne informovala v listoch rodine. Hodnotila pritom aj pomery na Slovensku a porovnávala

ich s ázijskou realitou. „Slovensko je asi biednejšie ako Thajsko.

I tu sú straty, ale dajú sa rýchlejšie napraviť,“ skonštatovala v liste z 27. júla 2002.

Písala peknou spisovnou slovenčinou, ktorú nezabudla ani po šiestich desaťročiach v zahraničí. Tajomstvo tohto úspechu bolo jednoduché: „Čítala som predsa *Katolíckej noviny*, *Roháča* a písala som listy.“ Okrem toho sa po slovensky aj modlila a keď ako učiteľka opravovala písomky z matematiky, počítala po slovensky.

Bratská návšteva

Na Slovensko sa sestra Stanislava dostala prvý raz takmer po 40 rokoch v roku 1968. Následne sa domov vrátila päťkrát, naposledy v roku 2000, aby oslávila 90. narodeniny.

Špeciálne prekvapenie jej pripravil brat Rudolf, ktorý sa za ňou vybral na návštevu na prelome rokov 1999 a 2000. „Sestra Stanislava mala veľkú radosť. Bolo to dojímavé stretnutie, prvá návšteva z domácich končín po desiatkach rokov,“ spomína generálny vikár Žilinskej diecézy Martin Kramara (44), ktorý bývalého rektora Kňazského seminára v Nitre sprevádzal. „Prišiel za mnou a spýtal sa: ‚Vieš po anglicky? Dobre, pôjdeš so mnou do Thajska.‘ Veľmi som tomu neveril, veď mal vtedy už vyše

Snubný prsteň sr. Stanislavy bol zhotovený zo svadobných obrúčok jej rodičov.

80 rokov. On sa však zakrátko objavil s letenkami,“ spomína na jedinečný zážitok zo študentských čias.

„Sestra bola tichá, usmievavá žena, drobnej postavy, ale s veľkým, prajným srdcom – podobne ako jej brat. Školu *Mater Dei*, v ktorej pracovala, navštevoval v minulosti aj kráľ Bhumibol (Rama IX.). Azda aj vďaka tomu mali uršulínky v Thajsku skutočne dobré meno a všeobecne úctu ľudí. Kdekoľvek nás sestra zobrala, správali sa k nám veľmi priateľsky a láskavo,“ dodáva.

Záhada strateného prsteňa

Hoci sestra Pradee (na snímke vpravo hore) prežila so slovenskou misionárkou iba krátky čas, silné puto pretrváva dodnes. „Všimla som si, že sestra Stanislava má veľmi zvláštny, pomerne veľký prsteň. Bol vytvorený mimoriadne vkusne a dômyselne, aby sa dal zväčšovať alebo zmenšovať. Prezradila mi, že bol urobený zo svadobných obrúčok jej rodičov.“

Zlatú svadobnú obrúčku nosia uršulínky po zložení večných sľubov. Je znakom zasvätenia, snúbenického vzťahu s Kristom. „Buď ho dá pre nás urobiť rodina alebo ho môžeme dostať po niektorej sestre, ktorá zomrela. Keď sa ma pýtali, aký chcem prsteň, povedala som, že chcem prsteň sestry Stanislavy.“

Misionárka zasvätila svoj život službe thajským kresťanom, no nikdy neprerušila kontakt so svojou rodinou. Na snímke vľavo je s najstaršou sestrou Máriou Augustínou.

Nastal však problém, lebo prsteň záhadne zmizol a nikto ho nemohol nájsť. Thajská sestra si teda vybrala iný. „Krátko pred sľubmi sa prsteň sestry Stanislavy zrazu našiel. Keď som ho dostala, premýšľala som, ako by som sa spojila s jej rodinou.“

V čase, keď sr. Stanislava zomrela, bola Pradee na rok doma. „Predtým ako som mala zložiť večné sľuby, požiadala som o možnosť byť so svojou rodinou. Od mladosti som študovala, potom som vstúpila do rehole a nepoznala som svoje korene. Moji rodičia sú pestovatelia ryže a chcela som im pomôcť.“

Počas toho roka jej sestra Stanislava každý mesiac písala, čo je

nové v reholi, ktorá sestra ochorela, čo kto robí a čo je nové v škole. „Keď sestra Stanislava zomrela, sestry ma poprosili, aby som upratovala jej izbu. Bolo to niečo veľmi dôverné, lebo každý má v izbe svoje osobné veci.“

Ako prvú vec zbadala sestra Pradee obálky s adresou svojich rodičov. „Bol tam jej posledný list, ktorý už neposlala. Pripravených mala ďalších sedem obálok na celý čas, čo som mala byť preč. Zomrela na moje narodeniny 18. januára.“

Šťastná misionárka

„Skôr, ako som sa začala pripravovať na misie, myslela som si, že našou úlohou je vyučovať náboženstvo a získavať duše. Moja učiteľka pro-

vinciálna predstavená mi však povedala: „Idete učiť do Thajska, do inej civilizácie a iného národa. Nech je vaše srdce otvorené a vždy pripravené na všetko. Niečo ma stretlo a bola som pripravená na všetko. A pre tento dôvod som bola vždy šťastná,“ napísala sestra Stanislava.

Martin Kramara jej slová potvrdzuje: „Málo hovorila o sebe, hoci jej životný príbeh bol skutočným dobrodružstvom. Pamätám sa, že ju tešili úspechy detí, ktoré navštevovali jej školu. Myslím si, že zmysel svojho života našla práve v ich výchove a vzdelávaní a bolo pre ňu vnútornou radosťou, keď sa im podarilo naplniť ciele a predsavzatia.“

Sestra Stanislava je pochovaná na katolíckom cintoríne v Bangkoku, ktorý je najväčší v krajine.

Z listov misionárky Stanislavy Bošňákovéj

Svätý týždeň sme pekne oslávili. Na Zelený štvrtok sme boli u redemptoristov. Na Veľký piatok u karmelitánok. Na Bielu sobotu niektoré u jezuitov. Na Veľkú noc sme mali svätú omšu doma. Dobré pre naše dve sestry na vozíku. A večer na Veľkú noc sme boli „na modlení“. Zomrel otec našej riaditeľky v škole Kularb Wattana. Keďže bol učiteľom a dlhé roky aktívnym vo farnosti, každý večer bolo na modlení hodne veriach. Vždy aspoň jeden kňaz z farnosti bol prítomný. Čítal evanjelium predniesol homíliu a na koniec dal požehnanie. Na Veľkú noc boli prítomní traja kňazi. Nielen my sestry uršulínky, ale i sestry z iných reholí. Po „modlení“ hneď na mieste podávali malé občerstvenie. Priatelia sa pozdravili, porozprávali. Bolo to celkom milé a dosť veselé.

V Bangkoku 6. apríla 1999

Moje prázdniny v Chiangmai boli veľmi dobré. Mala som pokojné duchovné cvičenia a milé návštevy starých známych. Ale sa skončili menej skvele. Vrátila som sa s poriadnym zápalom svalov v chrbte a ešte stále to trvá. Našťastie končíme školský rok a koncom roka mám menej starostí, lebo i horniacke školy končia. Nevieam, či zostanú trvalé následky a budem si musieť hladkať chrbát do konca života. Buď vôľa Božia. Všetko – hovoria – je na niečo dob-

ré. Budem mať úprimnejšie porozumenie pre tých, čo sa sťažujú, trpia. V Chiangmai bolo počasie príjemné. Chladno v noci a asi do deviatej ráno.

Sme pôstnom čase, príprava na Vzkriesenie. Tento rok budeme všetci kresťania sláviť Veľkú noc spoločne. Veľký piatok padne na thajský nový rok *Songkran*. Znamená to tri dni veľkého veselien a oblievačky. Ktovie, koľko nás bude v kostoloch a koľko po uliciach a v krčmách.

V Bangkoku 8. marca 2001

Dnes je národný sviatok Piymahárá, kráľa Pija Veľkého, ktorý sa zvlášť zaslúžil o národnú obrodu. Pred jeho sochou sú položené vence. Pokloniť sa ide aj kráľ s rodinou. Kráľ bude mať 72 rokov. Pripravujú sa veľké oslavy, ale zdá sa, že jeho zdravotný stav nie je najlepší. Zodral sa pre národ. Princ, syn, mu nerobí česť, to ho asi tiež trápi.

V Bangkoku 23. októbra 1999

Nový Rok bol hlučnejší. Skončili sme v sobotu spoločným obedom s našimi pracovníkmi. Po ňom sme odovzdávali darček. Začiatkom Adventu sme si vytiahli meno osoby, o ktorú sme sa mali starať. Bolo to veselé a plné prekvapení. Predĺžili sme radosť našich zamestnancov. Profesori a žiačky mali tiež pekné stretnutie so zamestnancami a šted-

ro ich obdarili. Cez Advent sme rozmýšľali, čo najviac ľutujeme a čo najviac chceme zlepšiť v budúcom roku. Liturgia bola na trávniku pred budovou. Zástupcovia každej skupiny prišli v sprievode, na čele s vlajkou jubilea, dvaja kňazi, náš pán kaplán a jeden jezuita. Začali sme čítaním zo Svätého písma, potom nasledovala homília, modlitby, poďakovania, prosby.

V Bangkoku 10. januára 2000

V pondelok ideme na našu veľkú expedíciu do horniackych škôl. Štyri autobusy, hodne batožiny, asi 130 žiačok a tucet učiteľov. Prvý deň prespíme v našom tábore pri mori, asi 200 kilometrov na juh od Bangkoku. Ráno pôjdeme ďalej rozdelené v troch smeroch, aby sme strávili niekoľko hodín s deťmi. Naše žiačky zorganizujú hry, preteky, všetkých obdarujú, či vyhrali, alebo prehrali. Je to pre tie deti veľká radosť. Chceli, aby sme prichádzali častejšie. Chudobní rodičia pokladajú za veľkú česť, keď príde niekto z hlavného mesta a tak milo sa správa k ich deťom aj k nim. Niektorí nám prinesú kokosový orech, banány alebo iné ovocie, čo majú okolo domov. Tento rok je v dvanástich školách 220 detí vrátane predškolákov.

V Bangkoku 17. novembra 2000

Z archívu rodiny Bošňákovéj.

**Svetový misijný
ruženec**

1 €

Ovečka

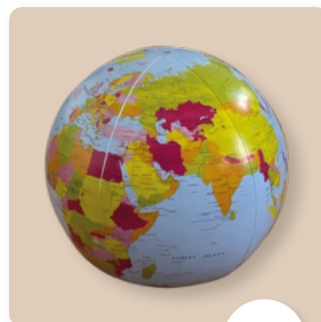
12 €

Somárik

17 €

**Glóbus – nafukovacia
lopta**

15 €

Tričko, dámske, čierne – univerzálne

11 €

Tričko, dámske, biele – univerzálne

11 €

Tričko, detské

10 €

Svätá omša za 33 minút

5 €

Šálka s pokladničkou

5 €

Misijná káva – zrnková

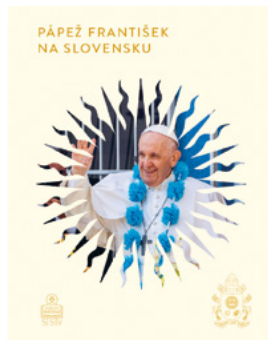
7 €

Misijná káva – mletá

7 €

Pápež František na Slovensku

Unikátna publikácia venovaná pamiatke návštevy Svätého Otca Františka na Slovensku v roku 2021 zachytáva atmosféru vzácnych dní v podmanivých reportážnych fotografiách. Prináša kompletný program, príhovory, svedectvá a nadčasový odkaz pápeža Františka.

Spolok svätého Vojtecha,
Trnava 2022, eVojtech.sk

Kateřina Šťastná Paulína Jaricotová Malý príbeh o veľkom diele

Spoznaj život Paulíny Jaricotovej, ktorá sa stala matkou misií. Potešia ťa v nej veselé obrázky, otázky na konci každého príbehu ti dajú podnet na to, ako sa môžeš stať misionárom ty. Môžeš sa napríklad začať modliť za misie ako ona.

Spolok svätého Vojtecha,
Trnava 2022, eVojtech.sk

Danica Olexová Príbehy spod akácie

Pútavé príbehy a krásne fotografie pozývajú do Afriky. Danica Olexová zahynula pri leteckom nešťastí Etiópskych aerolíní v roku 2019, no jej príbeh sa neskončil. Publikácia je dostupná vo forme tlačenej knihy, e-knihy, audioknihy a v anglickej mutácii.

Spolok svätého Vojtecha,
Trnava 2021, eVojtech.sk

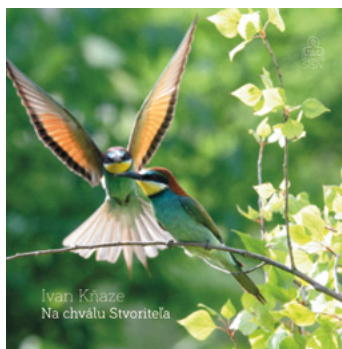
Martina Grochálová Križová cesta mučeníkov misií a svedkov viery

Jednotlivé zastavenia križovej cesty približujú osudy ľudí, ktorí sa v 20. a 21. storočí vložili do služby chudobným a tragicky zahynuli. Sú medzi nimi Veronika Rácková, Ján Hermanovský, Danica Olexová a Emília Bihariová.

Spolok svätého Vojtecha,
Trnava 2020, eVojtech.sk

Ivan Kňaze Na chválu Stvoriteľa

Pôsobivé snímky slovenskej fauny a flóry zanieteneho fotografa prírody Ivana Kňazeho st. dopĺňajú myšlienky pápeža Františka z encykliky *Laudato si'* o starostlivosti o náš spoločný domov a miesto človeka v ňom.

Spolok svätého Vojtecha,
Trnava 2021, eVojtech.sk

Danica Olexová Príbehy spod akácie

Dokument predstavuje životný príbeh Danice Olexovej. Jej život bol viac ako štvrtstoročia spojený s Afrikou. Vo filme spomínajú na ňu priatelia doma i v zahraničí, kolegovia, mama, teta misionárka či bývalá študentka.

Nadácia Danice Olexovej – Baboon,
Bratislava 2022

Thajská kuchyňa poteší všetky zmysly

Ivan Šulík

Mnohí sa do Thajska vyberú práve za jeho pestrou a chutnou kuchyňou. Mnohé zo surovín, ktoré používa, sú už dostupné aj u nás, preto sa nechajte inšpirovať.

Polievka tom kha kai

Potrebujeme:

100 g kuracích prs
3 cm galgánu
červenú čili papričku
hrst čerstvého koriandru
citrónovú trávu
200 ml kuracieho vývaru
3 kafirové listy
200 ml kokosového mlieka
3 lyžičky trstinového cukru
pol lyžičky palmového cukru
2 lyžice rybej omáčky
šťavu z jednej limetky

Kuracie mäso nakrájame na tenké rezance, galgán na tenké plátky. Čili papričku rozrežeme pozdĺžne a zbavíme semiačok, koriander nakrájame nahrubo. Citrónovú trávu položíme na doštičku, chytíme a naklepeme, aby sa narušila štruktúra a uvoľnila šťava, potom ju nakrájame na väčšie kusy.

Vývar privedieme do varu, vhodíme doň galgán, citrónovú trávu, kafirové listy, čili papričku a mäso. Varíme asi 4 minúty, potom vmiešame kokosové mlieko, cukor a rybiu omáčku. Spolu povaríme päť minút. Dochutíme limetkovou šťavou a koriandrom.

Thajský šalát s karotkou

Potrebujeme:

4 lyžice rybej omáčky
šťavu z dvoch limetiek
lyžicu trstinového cukru
2 šalotky nakrájané nadrobno
2 čili papričky zbavené semiačok a nakrájané nadrobno
3 veľké mrkvy nakrájané na tenké rezance pomocou škrabky
100 g ryžových rezancov
2 lyžice nakrájanej mäty
hrst opražených a nasekaných arašidov

Na zálievku zmiešame rybiu omáčku, limetkovú šťavu, cukor, šalotku a čili papričku. Necháme 5 minút odpočinúť. Potom vmiešame karotku, scedené rezance a mäta. Jednotlivé porcie posypeme arašidmi a podávame so štvrtinkami limetky.

Snímky: Shutterstock

Thajské červené kari

Potrebujeme:

lyžicu rastlinného oleja, 3 lyžice červenej kari pasty, 2 hrnčeky cukrového hrášku nakrájaného na prúžky, 2 ks šalotky nakrájanej na tenké plátky, 1 ks červenej papriky, 400 ml kokosového mlieka, 6 kafirových listov, 1 lyžice trstinového cukru, 1 hrnček bazalky, 2 lyžice thajskej sójovej omáčky, 1 lyžice limetkovej šťavy, morskú soľ, 350 g kuracích stehenných rezňov nakrájaných na rezance, 2 lyžice rybej omáčky, jazmínovú ryžu

Vo väčšom hrnci s hrubým dnom rozohrejeme olej a 20 sekúnd na ňom premiešame kari pastu. Stiahneme z ohňa a vmiešame cukrový hrášok, šalotku a papriku. Vlejeme kokosové mlieko, pridáme kafirové listy, cukor a 250 ml vody. Premiešame.

Pridáme kuracie mäso a na strednom plameni privedieme do varu. Priklopíme a varíme 8 – 10 minút, kým zelenina nezmäkne. Potom vmiešame bazalku, sójovú omáčku, lyžicu limetkovej šťavy a rybiu omáčku. Vypneme a necháme 5 minút odstáť. Osolíme podľa chuti. Podávame s ryžou.

Melónový šalát s limetkovou zálievkou

Potrebujeme:

zálievka

14 hrnčeka limetkovej šťavy, 2 lyžičky krupicového cukru, lyžičku nakrájanej čili papričky, štipku; šalát – 1 uhorku nakrájanú najemno, 1 hrnček cukrového nakrájaného melóna, štvrt hrnčeka nahrubo nastrúhaného a jemne opraženého kokosu, nakrájanú čerstvú mätku na ozdobu

Ingrediencie na zálievku prešľaháme a necháme aspoň hodinu odstáť. Uhorku a melón opatrne premiešame v mise so zálievkou, posypeme kokosom a mäťou. Servírujeme do misiek alebo pohárov na stopke.

Základné ingrediencie thajskej kuchyne

Thajská bazalka

má trochu anízovú chuť, no môže sa nahradiť aj klasickou bazalkou

Ryžové rezance a ryžový papier

ako príloha sladkých aj slaných pokrmov, neobsahujú lepok

Limetka a kafirové listy

dodávajú jedlu nezameniteľnú kyslú chuť a vôňu

Sójové kľíčky

sú jemne sladkasté a chrumkavé

Galgán

rastlina podobná zázvoru, sv. Hildegarda naň nedala dopustiť

Palmový cukor

má karamelovú chuť

Citrónová tráva

používa sa buď šťava zo stonky alebo nakrájaná na drobné kúsky do marinád a omáčok

Kajenské korenie

druh čili papričiek so špecifickou vôňou i štipľavosťou

Tamarind

používa sa vo forme omáčky a chuťou pripomína slivkovú lekvár

Koriander

výzorom pripomína petržlen, ale má celkom odlišnú chuť

Švédska misijná krížovka

V tajničke krížovky sa skrýva dokončenie myšlienky britského misionára Hudsona Taylora (1832 – 1905): „Boh nehľadá ľudí s veľkou vierou...“ (dokončenie v tajničke).

	darujú	španielsky prozaik	nevpúšťal čerstvý vzduch	obrný transportér (skratka)	druh sovy	farebný polo-drahokam, chalcedón		uchvátil, očaroval	existujem	hriadeľ	citoslovce húkania
patriaca Danovi							úžitok				
1							2 ihličnatý strom				
úkaz				počítam okraj						4	sonet
časť cesty					označenie kamiónov drobné úle				značka hertza lesklý náter		
Pomôcky: ASIDE, AVATAR	okul	šúchajú 3				umelé vlákno anóda, po česky					
vyprala							jelenice nejaká				
územie								usadenina antivírusový program			
olej, po anglicky				rastlinná droga patriaca Vladovi					EČV Svidníka člen sekty naháčov		
vojenská polícia (skratka)			vracala drobné pri platení Cameronov film								
Aralské jazero					bokom, po anglicky ľud, po česky						ekologický (skratka)
švédsky vynálezca						sultánov príkaz pobrežná pláž					
Pomôcky: LAVAL, ALAS, IRADE	prekážal (hovorovo) nutnosť (hovorovo)						záchvat zúrivosti kujný nerast				
odborník v metodike								meno Ivana značka kremika			
spôsob únavy					získal, nadobudol						
žltý horľavý prvok					ovanúť, ofúknuť						autor: Jozef Sabol

V tajnička krížovky v minulom čísle *Svetových misií* ste odkryli myšlienku anglického misiológa Rolanda Allena: *Misijná horľivosť vyrastá jedine z lásky*. Knihu Kateřiny Šťastnej *Paulína Jaricotová. Malý príbeh o veľkom diele* získavajú:

Soňa D. – Spišské Podhradie

Ján Š. – Mengusovce

Jaroslav CH. – Liptovské Sliače

Mária K. – Spišské Bystré

Renáta J. – Šaľa

Výhercom srdečne blahoželáme.

Správne znenie tajničky pošlite do 30. júna 2023 poštou na adresu: Pápežské misijné diela, P. O. Box 74, 814 99 Bratislava, alebo e-mailom na: info@misijnediela.sk, do predmetu uveďte heslo Krížovka. Súťaž bude ukončená 31. augusta 2023. Traja vyžrebovaní výhercovia získajú film *Danica a jej príbeh* na USB. Do žrebovania budú zaradené iba tie správne odpovede, na ktorých bude uvedená kompletná poštová adresa odosielateľa. Vaše osobné údaje budú v redakcii vydavateľa Pápežské misijné diela, Lazaretská 32, P. O. Box 74, 814 99 Bratislava, po skon-

čení súťaže do 30 dní zlikvidované v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2016/679 zo dňa 27. 4. 2016 o ochrane osobných údajov (GDPR). Do súťaže sa môže prihlásiť iba osoba staršia ako 16 rokov. Zapojením do súťaže a odoslaním správnej odpovede na adresu Pápežské misijné diela, Lazaretská 32, P. O. Box 74, 814 99 Bratislava, alebo e-mailom na info@misijnediela.sk udeľujete súhlas so spracovaním svojich osobných údajov s cieľom účasti na súťaži a s podmienkami súťaže (zaslanie odmeny, respektíve kontaktovanie z dôvodu výhry).

POMÁHAME MISIONÁROM NA CESTÁCH

Pápežské misijné diela na Slovensku ponúkajú možnosť adopcie bohoslovca na diaľku v kňazských seminároch v Afrike.

SVET POTREBUJE KŇAZOV

Ak si chcete adoptovať seminaristu, môžete sa zaregistrovať na webovej stránke **misijnediela.sk**.

Pri registrácii si môžete vybrať možnosť podporiť akéhokoľvek bohoslovca (v tom prípade vám nepošleme jeho fotografiu ani informácie o ňom) alebo vám pridelieme konkrétneho bohoslovca s fotografiou a s jeho príbehom kňazského povolania.

Podrobnejšie informácie dostanete na e-mailovej adrese info@misijnediela.sk alebo telefonicky na čísle 02/529 64 916.

VZÁCNÝ DAR PRE MISIE

AKO POSLAŤ MILODAR na slávenie svätých omší?

Milodar na 1 svätú omšu – 5 eur

Milodar na novénu, teda 9 svätých omší – 45 eur

Milodar na gregoriánske omše (30 svätých omší) – 150 eur

Na webovej stránke www.misijnediela.sk zaregistrujte úmysel svätej omše. Nájdete tam aj číslo účtu na zaslanie omšového milodaru. Ak potrebujete poštové poukazy (šeky), vyžiadať si ich na e-mailovej adrese info@misijnediela.sk alebo telefonicky na čísle 02/529 64 916.

